

▣

**XIX Audiència Pública als nois i noies
de Barcelona**

Barcelona educadora i inclusiva

Tothom és ciutat i ciutadania

Dossier pel professorat

Curs 2013-2014

XIX Audiència Pública als nois i noies de Barcelona

Barcelona educadora i inclusiva
Tothom és ciutat i ciutadania

Dossier pel professorat

Curs 2013-2014

INSTITUT MUNICIPAL D'EDUCACIÓ DE BARCELONA

AUTORIA: Antoni Santisteban Fernández i Edda Sant Obiols. Professors de Didàctica de les Ciències Socials de la Universitat Autònoma de Barcelona

COL·LABORADORS: Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

GESTIÓ TÈCNICA: QSL, Serveis Culturals

Per a l'edició de tota la documentació relativa a la XV Audiència Pública als nois i noies de Barcelona s'ha fet servir únicament paper amb certificat ecològic

Barcelona, octubre de 2013

“Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i drets. Estan dotats de raó i consciència, i han de comportar-se fraternalment els uns amb els altres.”

Primer article de la Declaració Universal dels Drets Humans

“Superar la pobresa no és un acte de caritat, és un acte de justícia.

Com l’esclavitud i l’Apartheid, la pobresa no és natural.

És creada pels humans i pot ser eradicada pels humans”

Nelson Mandela

Índex

Introducció	9
Orientacions didàctiques generals	14
Presentació per a l'alumnat	21
1. Comprendre què és l'exclusió i la inclusió social	24
- <i>Quines preguntes ens fem?</i>	25
1.1. Què vol dir exclusió i inclusió?	26
1.2. Malgrat les nostres diferències, som iguals?	30
1.3. Hi ha murs invisibles? Els murs al món i a casa nostra	33
1.4. Què sabem de la història? La lluita per la inclusió social	37
1.5. Com ha afectat la crisi actual a l'exclusió i la inclusió social?	41
1.6. Què en penses de la discriminació positiva?	48
1.7. Què sabem del nostre barri i de les situacions d'exclusió i d'inclusió social?	52
1.8. Conclusions del primer bloc	53
2. Participar per a la inclusió social	56
- <i>Quines preguntes ens fem?</i>	57
2.1. Què vol dir participar?	58
2.2. Responsabilitat, caritat, solidaritat o justícia?	61
2.3. Qui treballa per incloure?	73
2.4. Com podem actuar per incloure a casa, a l'escola, al barri i a la ciutat?	79
2.5. Quina proposta fem d'actuació al nostre barri per a la inclusió social	99
2.6. Conclusions del segon bloc	100
3. Activitat de síntesi final: Com ens comprometem i què demanem a la ciutadania i als nostres representants? El Manifest per una ciutat educadora i inclusiva	102
Algunes obres de referència	104

Introducció

La finalitat d'aquesta Audiència Pública es que els nois i noies de Barcelona siguin conscients dels fenòmens d'exclusió social, en les seves diferents formes i problemàtiques. Al mateix temps, cal que els nois i noies adquireixin un compromís per treballar per una ciutat inclusiva, on tothom té cabuda, on tothom forma part d'una ciutadania amb uns drets i uns deures.

L'Audiència Pública als nois i noies de Barcelona és una forma de participació a través de la qual l'alumnat –des de 6è de primària, fins a batxillerat–, fa propostes consensuades a l'Administració municipal. D'aquesta manera, la ciutat dóna veu als més joves i així els permet educar-se en la pràctica de la participació cívica.

Es tracta d'establir uns espais de diàleg i intercanvi d'idees que ajudin els nois i noies a tenir consciència ciutadana, a entendre la situació de la ciutat quant a problemes socials d'alguns grups de persones. Després d'un procés col·lectiu de reflexió, el jovent presentarà les seves conclusions en una audiència pública presidida per l'alcalde, sobre les necessitats d'inclusió social a la ciutat. Aquesta activitat enalteix l'opinió dels nois i noies com a ciutadans i ciutadanes de Barcelona, potencia la seva participació democràtica, la seva implicació i el seu compromís.

Sobre l'exclusió social

El concepte d'exclusió social fa referència a més àmbits que el de pobresa i també és una perspectiva més crítica en l'anàlisi de la nostra societat. Quan parlem d'exclusió estem fent referència a relacions de poder o de dominació en les relacions econòmiques, culturals o polítiques, quan s'està exclòent a una part de la ciutadania. Qui està exclòs no participa dels béns econòmics, però tampoc té accés als béns culturals o polítics. L'exclusió és una limitació també dels drets socials i mostra la dimensió política de les situacions de desigualtat.

L'exclusió és un concepte dinàmic i complex, no solament està relacionat amb la pobresa o amb la manca de recursos econòmics, sinó també amb altres situacions desfavorables, que interaccionen entre sí i es condicionen les unes a les altres. Així, l'estar exclòs o inclòs en una esfera no implica el estar-ho en les altres.

El terme d'exclusió social ajuda a comprendre millor les desigualtats socials que es donen amb les noves transformacions socials que s'estan produint. És un concepte, a més a més, que ens pot ajudar a dissenyar estratègies d'intervenció social per prevenir

o lluitar contra els desavantatges socials. L'exclusió social fa referència a un procés social de desintegració, a una ruptura amb la societat actual.

Totes les persones naixem iguals i tenim la mateixa dignitat, però la influència del nostre entorn familiar i social condiona la nostra vida i el nostre futur. Així, no tots gaudim dels mateixos drets ni gaudim del benestar social perquè intervenen causes d'exclusió, relatives a la feina, la salut, l'habitatge, la formació, etc. L'evidència més visible de l'exclusió social és la manca de recursos econòmics per fer front a les necessitats bàsiques, però aquest fet està sempre acompanyat d'una sèrie de límits, que poden ser educatius, de salut, laborals, etc., que impedeixen a les persones o a les col·lectius participar en la vida social com a ciutadans o ciutadanes.

L'exclusió social és un fenomen estructural com ens mostra la història de les desigualtats socials al llarg del temps. Hem de reconèixer els avenços aconseguits fins ara, però encara queden necessitats col·lectives en la societat post-industrial, que ha donat lloc també a nous problemes i nous conflictes. L'exclusió és fenomen canviant, on poden variar les persones i els col·lectius més vulnerables. En l'actual situació de crisi econòmica hi ha processos coneguts i processos nous d'exclusió social, fruit d'una nova conjuntura econòmica i en el mercat de treball.

L'exclusió social no es produeix per una sola causa, sinó per diversos factors interrelacionats, que provoquen un conjunt de situacions desfavorables. L'exclusió social és un fenomen complex, de manera que per prevenir-la s'han de tenir en compte els diversos factors que hi intervenen. L'exclusió social no és inevitable, s'ha d'abordar des de la fortaleza dels valors democràtics i des de la convicció dels Drets Humans. L'exclusió demana l'acció col·lectiva, la solidaritat, la intervenció de les institucions i des de les polítiques públiques.

En definitiva, podem dir que l'exclusió social és un procés d'expulsió o negació dels recursos valuosos d'un context de vida. Es relaciona amb la pobresa, però també amb la situació global d'una persona i de la seva biografia. L'exclusió social fa referència a tot tipus de límits i ens ajuda a comprendre que cada persona és diferent: homes i dones, nens/nenes i adults, joves i grans... L'exclusió social és un concepte complex i multidimensional, que ens ajuda a comprendre velles i noves formes de desigualtat.

El context de crisi actual i les seves conseqüències

“Estem davant d’una crisi econòmica i financera que ens està abocant, fins i tot a les societats considerades desenvolupades, com ara la nostra, a un increment de les desigualtats socials, un empobriment general de les classes mitjanes i un augment de la vulnerabilitat dels ciutadans i ciutadanes que condueixen diferents franges socials cap a l’exclusió social”.

Ajuntament de Barcelona (2013). *Pla per a la Inclusió Social de Barcelona 2012-2015...*,12.

Per a molts autors ens trobem en un moment de crisi total, no només crisi financera i dels mercats, sinó també de confiança o de valors. Són moltes les veus que demanen repensar el model de societat. D’altra banda, quan passi la crisi, sembla que no tornarem al model anterior, encara que tampoc sabem ben bé què ens espera. Aquesta incertesa o inestabilitat afecta especialment les persones en situació de risc o d’exclusió social.

Potser vivim en un canvi d’època, produït per la gran reestructuració dels sistemes d’informació i comunicació, en l’economia i les relacions humanes. Aquests grans canvis també han tingut efectes en les dinàmiques de desigualtat social. Els fenòmens d’exclusió social són dinàmics, varien, són diferents de fa uns anys. Per tant, les solucions també haurien de ser diferents. La crisi ha augmentat els factors de vulnerabilitat, de pobresa i d’exclusió: manca de treball, debilitat o absència de xarxes familiars, canvis en les polítiques socials tradicionals... Situacions conegudes, però amb perfils nous.

S’estan produint canvis històrics importants generats pel progressiu desmantellament dels estats de benestar, que havien allunyat la pobresa i havien apaivagat les desigualtats. Avui dia les estructures del benestar són cada vegada més vulnerables, no serveixen per compensar les desigualtats i cada vegada donen menys protecció social. Davant aquesta situació han augmentat les demandes al Tercer Sector, encara que són molt diverses i van des de les que actuen solament de manera assistencial o pal·liativa, amb una concepció clàssica de la caritat, fins a les que treballen per eradicar la pobresa i a favor de la inclusió social.

Sobre la inclusió social

"La inclusió social és un procés que assegura que aquelles persones en risc de pobresa i exclusió social, tinguin les oportunitats i recursos necessaris per participar completament en la vida econòmica, social i cultural gaudint un nivell de vida i benestar que es consideri normal en la societat en què ells viuen".

Comissió Europea (2010). Unió Europea

Parlar en termes d'inclusió social vol dir que el conjunt de la societat ha de fer un esforç per incorporar totes les persones a la ciutat, com a part de la ciutat. És a dir, que considera totes les persones com a ciutadans i ciutadanes amb drets i deures.

Treballar per a la inclusió social vol dir treballar per lluitar contra els actes d'exclusió que tenen lloc des de posicions de poder, i contra actituds socials que provoquen desavantatges basades en gènere, edat, etnicitat, ubicació, situació o incapacitat econòmica, educativa, de salut, etc.

Les polítiques d'inclusió social tenen l'obligació de corregir les desigualtats i de compensar les diferències socials. La inclusió social està directament relacionada amb els drets humans, amb la cohesió i amb la justícia social. El treball a favor de la inclusió social afecta diversos àmbits de la vida de les persones.

L'àmbit econòmic fa referència a les dificultats financeres i la dependència respecte les prestacions públiques. Una de les pitjors conseqüències de la crisi econòmica actual és l'augment de les desigualtats econòmiques entre la ciutadania.

L'àmbit laboral està centrat en els problemes que genera l'atur i les condicions laborals, que han sofert un deteriorament progressiu, així com els salaris i el temps d'ocupabilitat.

L'àmbit formatiu és un aspecte que afecta altres àmbits. Pot ser una barrera l'analfabetisme, l'abandonament escolar, un baix nivell educatiu.... Les persones amb més risc d'exclusió social són els adults sense estudis o amb estudis primaris.

L'àmbit cultural, és concreta en la manca d'accés a les expressions culturals dominants o a les xarxes culturals existents.

L'àmbit de la salut engloba factors com la vellesa fràgil, la dependència, les discapacitats, les malalties estigmatitzades, la salut mental, etc.

L'àmbit relacional contempla les xarxes socials, veïnals i familiars, i les característiques dels vincles establerts en aquest marc.

L'àmbit polític inclou la manca d'accés als drets de ciutadania o la inhibició en relació a la participació democràtica o l'associacionisme. Sembla important el sentiment de pertinença a la ciutat.

L'àmbit residencial inclou aquelles persones que no tenen habitatge o que no poden accedir econòmicament, així com les que viuen en habitatges degradats o en assentaments informals.

ÀMBITS D'ACTUACIÓ PER A LA INCLUSIÓ SOCIAL I FACTORS QUE INTERVENEN				
Àmbits d'actuació	Factors a tenir en compte per a la inclusió social	Eixos de desigualtat social		
Econòmic	Pobresa relativa	Gènere	Edat	Ètnia / procedència o lloc de naixement
	Dificultats financeres de la llar			
	Dependència de la protecció social			
	Sense protecció social			
Laboral	Atur			
	Precarietat laboral			
Formatiu	No escolarització			
	Analfabetisme			
	Nivell formatiu insuficient			
	Abandonament prematur del sistema educatiu			
	Barrera lingüística			
Cultural	Analfabetisme digital			
	Desigualtats en l'accés al capital cultural			
Salut	Vellesa fràgil			
	Discapacitat			
	Malalties que provoquen exclusió social			
Habitatge	Sense accés a l'habitatge			
	Sense llar			
	Males Condicions de l'Habitatge			
	Assentament informal			
Relacional	Deteriorament de les xarxes familiars			
	Escassetat o debilitat de les xarxes familiars			
	Escassetat o debilitat de xarxes socials			
Polític	No accés a la ciutadania			
	Accés restringit a la ciutadania			
	Privació de dret per procés penal			
	No participació política i social			

Adaptació de Subirats (2004, 22) i Ajuntament de Barcelona (2013, 12)

Treballar per a la inclusió social vol dir comprendre i actuar en aquests àmbits, de vegades específicament en un àmbit d'exclusió i de vegades de manera coordinada en àmbits que estan interrelacionats.

És molt important tenir en compte que dins de cada àmbit el gènere, l'edat i el lloc de naixement, ens indiquen necessitats diferents, per exemple, les dones pateixen més discriminació que els homes o la gent gran té més dificultats per superar algunes problemàtiques que no pas el jovent.

Orientacions didàctiques generals

A la XXIV edició de l'Audiència Pública per als nois i noies de Barcelona, volem treballar els conceptes d'exclusió i d'inclusió social. El primer, ens ha de donar les claus per comprendre la situació social del nostre entorn, els àmbits sobre els que es produeix l'exclusió i els factors que intervenen i que interaccionen. El segon, pretén formar la consciència ciutadana, no solament per comprendre, sinó també per participar i comprometre'ns en els processos d'inclusió, com a part de la ciutadania democràtica, amb drets i deures. Els nois i noies són veïns i veïnes de la ciutat, però també ciutadans i ciutadanes protagonistes del futur de la ciutat.

Objectius de la proposta didàctica de la XIX Audiència Pública: Barcelona educadora i inclusiva. Tothom és ciutat i ciutadania!

a) Comprendre els processos d'exclusió social i d'inclusió

Utilitzem el concepte de “comprendre” o “educació per a la comprensió” com ho fan Freire, Gardner o Morin: comprendre per actuar. L'exclusió és un problema complex i determinat per múltiples causes. Cal adquirir consciència ciutadana de les desigualtats, conèixer els mecanismes d'exclusió, els àmbits on afecta i els factors que intervenen. Aquest coneixement ens permetrà intervenir per a la inclusió.

b) Participar per a la inclusió social de tota la ciutadania

Cal conèixer els projectes d'inclusió social que existeixen, la feina de les entitats públiques, del tercer sector, les xarxes creades, els projectes i la infraestructura existent... Cal també analitzar i valorar les actituds de les persones a la vida quotidiana, a les diferents escales d'actuació o participació: a casa, a l'escola, al barri, a la ciutat...

c) Manifest per a l'Audiència Pública als nois i noies de Barcelona

Amb el títol “Barcelona ciutat educadora i inclusiva” i com a conclusions i síntesi final del treball a l'aula i a les trobades intercentres, els nois i noies escriuran un Manifest que presentaran a l'Alcalde. En aquest haurien de concretar les seves propostes per prevenir l'exclusió social, amb actitud crítica i creativa, amb propostes per a la inclusió social. Amb una especial atenció a: Com ens comprometem i què demanem a la societat i als nostres representants?

Continguts que es treballaran

Formulats a partir de preguntes que plantegen problemes a resoldre a partir del debat, de l'anàlisi de dades, imatges, estadístiques o textos, així com de l'argumentació.

1r bloc: Comprendre què és la exclusió social i la inclusió.

- 1.1. Què vol dir exclusió i inclusió?
- 1.2. Malgrat les nostres diferències, som iguals?
- 1.3. Hi ha murs invisibles? Els murs al món i a casa nostra
- 1.4. Què sabem de la història? La lluita per la inclusió social
- 1.5. Com ha afectat la crisi actual a l'exclusió i la inclusió social?
- 1.6. Què en penses de la discriminació positiva?
- 1.7. Què sabem del nostre barri i de les situacions d'exclusió i d'inclusió social?
- 1.8. Conclusions del primer bloc

2n bloc: Participar per la inclusió social de tota la ciutadania.

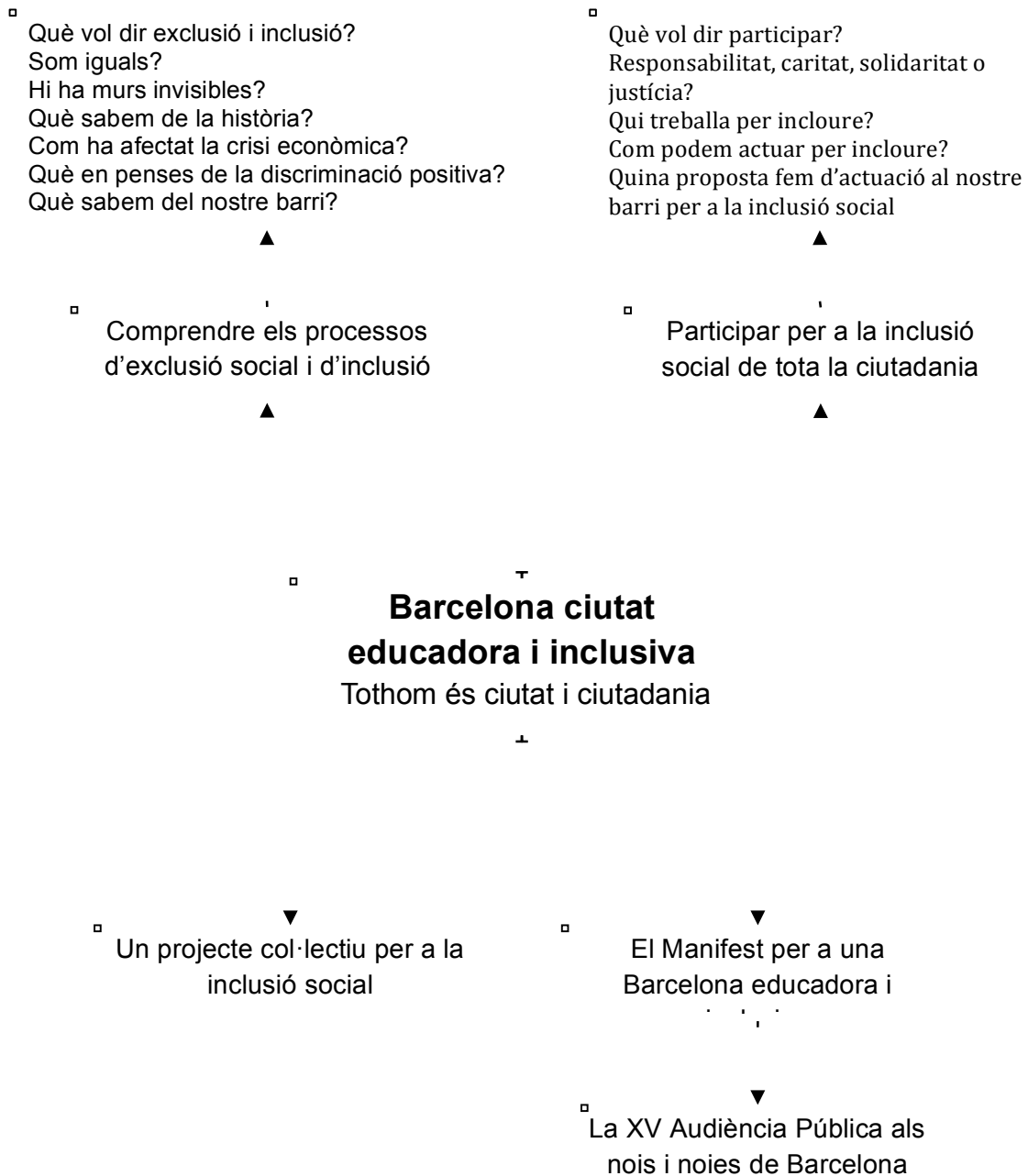
- 2.1. Què vol dir participar?
- 2.2. Responsabilitat, caritat, solidaritat o justícia?
- 2.3. Qui treballa per incloure?
- 2.4. Com podem actuar per incloure a casa, a l'escola, al barri i a la ciutat?
- 2.5. Quina proposta fem d'actuació al nostre barri per a la inclusió social
- 2.6. Conclusions del segon bloc

Manifest per l'Audiència Pública als nois i noies.

Barcelona educadora i inclusiva. Tothom és ciutat i ciutadania.

- Conclusions finals.

Mapa conceptual

Estructura del dossier

La proposta didàctica té 2 grans blocs i una activitat de síntesi final.

- 1r bloc: **Comprendre** què és i per què es produeix l'exclusió social. I saber què és i com podem treballar per a la inclusió social.
- 2n bloc: **Participar** per a la inclusió social de tots els ciutadans i ciutadanes del nostre barri, de la nostra ciutat.
- Activitat de síntesi final: Com ens comprometem i què demanem a la societat i als nostres representants? El **Manifest** per una ciutat educadora i inclusiva.

Cada bloc comença amb una sèrie de preguntes que es corresponen amb el que es treballarà a cada apartat del bloc. Aquestes preguntes estan pensades també per plantejar-les a l'alumnat, com un primer contacte amb el tema i per conèixer què en saben o què en pensen de les diverses temàtiques que es tractaran.

Al final de cada bloc hi ha una taula de conclusions que s'ha d'omplir amb els diferents aspectes del treball que s'ha fet, el que ajudarà a redactar la síntesi final i el Manifest. Veiem un exemple:

Activitats de cada bloc

Bloc 1. **Comprendre** els processos d'exclusió social i d'inclusió

- Activitat inicial de preguntes i respostes orals: *Quines preguntes ens fem?*

1.1. Què vol dir exclusió i inclusió?

Activitat 1. Relacionar conceptes.

Activitat 2. Canviar el significat.

Activitat 3. L'exclusió i la inclusió a la premsa,

1.2. Malgrat les nostres diferències, som iguals?

Activitat 1. Tu, jo, ell, ella, nosaltres, vosaltres...

Activitat 2. Ara, parlem de tu...

Activitat 3. Un cas de superació personal

1.3. Hi ha murs invisibles? Els murs al món i a casa nostra

Activitat 1. Els murs que exclouen

Activitat 2. Murs invisibles entre les persones.

Activitat 3. Hi ha murs invisibles a la ciutat?

Activitat 4. Murs del passat i del present: una mirada al món.

1.4. Què sabem de la història? La lluita per la inclusió social

Activitat 1. És possible? One person can change the world

Activitat 2. Ja no puc més...

Activitat 3. Del passat al present.

1.5. Com ha afectat la crisi actual a l'exclusió i la inclusió social?

Activitat 1. Notícies sobre els efectes de la crisi.

Activitat 2. Què és el tercer sector i quina funció té?

Activitat 3. Les dades estadístiques són fredes?

Activitat 4. Nivell d'estudis: com podem compensar les desigualtats?

1.6. Què en penses de la discriminació positiva?

Activitat 1. Discriminar per a la igualtat?

Activitat 2. Aclarim conceptes: deficiència, discapacitat i minusvalidesa.

Activitat 3. Discriminació positiva i igualtat de gènere

1.7. Què sabem del nostre barri i de les situacions d'exclusió i d'inclusió social?

1.8. Conclusions del primer bloc

Bloc 2. **Participar** per la inclusió social de tota la ciutadania

- Activitat inicial de preguntes i respostes orals: *Quines preguntes ens fem?*

2.1. Què vol dir participar?

Activitat 1a. Participar és votar?

Activitat 1b. Com es participa?

2.2. Responsabilitat, caritat, solidaritat o justícia?

Activitat 1. En un grup d'ESO...

Activitat 2. Solidaritat, compassió i justícia

Activitat 3. I tu què faries?

Activitat 4. La caritat i la justícia

Activitat 5. La caritat i la justícia en imatges

Activitat 6. Jo sóc responsable, tots som solidaris, la nostra societat és justa

Activitat 7. Els termes importen

2.3. Qui treballa per incloure?

Activitat 1. Donar veu als exclosos i denunciar l'exclusió

Activitat 2. Denuncia!

Activitat 3. Les entitats que treballen per a la inclusió

Activitat 4. Incloure l'Íngrid

Activitat 5. I la política?

2.4. Incloure a casa, a l'escola, al barri i a la ciutat.

Activitat 1. Incloure a casa

Activitat 2. Solucions contra l'exclusió a casa

Activitat 3. Incloure al teu centre educatiu

Activitat 4. Analitzant dades

Activitat 5. Proposant solucions

Activitat 6. Incloure al barri

Activitat 7. Presentació de l'Eduloc

Activitat 8. Informar-se sobre les entitats

Activitat 9. Anunciar les entitats

Activitat 10. Actuar per incloure a la ciutat

Activitat 11. Estudiem un cas

Activitat 12. I tu què pots fer per millorar la inclusió?

Activitat 13. I tu què pots fer per eradicar l'exclusió?

2.5. Quina proposta fem d'actuació al nostre barri per a la inclusió social

2.6. Conclusions del segon àmbit

3. Activitat de síntesi final: Com ens comprometem i què demanem a la ciutadania i als nostres representants? El Manifest per una ciutat educadora i inclusiva

Característiques de les activitats de la proposta didàctica

Totes les activitats estan plantejades per poder ser realitzades amb més o menys grau d'aprofundiment. Les activitats es poden adaptar a les característiques de l'alumnat, segons la seva edat i capacitats.

Per a cadascuna de les activitats del dossier s'indica:

- si és una activitat essencial, s'indica amb aquest símbol: ★
- el grau de dificultat: **B** (activitat bàsica, apta per tothom); **A** (activitat d'ampliació); la majoria de les activitats essencials són bàsiques.
- si us oferim orientacions específiques per l'activitat, s'indica amb aquest símbol: **O**
- si us oferim recursos extres per a treballar l'activitat, s'indica amb aquest símbol: **R**

Es contemplen activitats individuals i en grup. Malgrat això, el professorat serà qui decidirà en últim terme com les realitza, així com també pot variar altres aspectes del desenvolupament de les mateixes.

Cada apartat i cada grup d'activitats estan pensades per poder extreure fàcilment conclusions en referència a la inclusió social i a la participació.

Les activitats de conclusió de cada bloc i la síntesi final facilitaran el debat en les trobades intercentres i seran de gran ajuda per al redactat del Manifest per a l'Audiència Pública.

Presentació per a l'alumnat

Et proposem treballar la situació d'algunes persones amb dificultats de la nostra ciutat, per problemes de manca de recursos econòmics, de feina, d'habitatge, de salut, per limitacions físiques o psíquiques... Parlarem de l'exclusió i de la inclusió social. Excloure vol dir fer fora, no comptar, no participar, no tenir recursos... Incloure vol dir integrar, incorporar, comptar, formar part de la ciutadania, gaudir de drets...

El treball que faràs t'ha de servir per participar en l'elaboració del Manifest per a una ciutat educadora i inclusiva. Cal que el Manifest reculli aspectes que cal millorar quant a la inclusió social a la ciutat. Serà presentat a l'Audiència Pública als nois i noies de Barcelona. Al mateix temps, aquesta proposta de treball i el mateix Manifest ha de ser un compromís vostre per participar per una ciutat inclusiva, on tothom té cabuda.

Què és l'exclusió social?

L'exclusió social fa referència a la pobresa, però també hi ha altres causes d'exclusió social. Així, una manca de formació pot estar relacionada amb l'accés a la feina o als bens culturals de la ciutat. La manca de salut també pot agreujar altres problemes. L'exclusió social és una conseqüència de les desigualtats que existeixen a la nostra societat. Totes les persones naixem iguals, però la influència del nostre entorn familiar i social condiona la nostra vida i el nostre futur.

Sempre ha existit exclusió social perquè sempre han hagut desigualtats socials. Al llarg del temps s'han aconseguit millores en les condicions de vida de la ciutadania, però encara queden necessitats sense cobrir per a tothom. L'exclusió social no és inevitable, s'ha d'abordar des de la defensa dels Drets Humans. També cal tenir en compte que cada persona és diferent: homes i dones, infants i adults, joves i grans...

Com afecta el context de crisi actual?

La crisi actual no és solament econòmica, també afecta la confiança o la incertesa sobre com serà el futur. La crisi ha augmentat el nombre de persones o de col·lectius que són vulnerables, en risc de pobresa i d'exclusió: manca de treball, debilitat o absència de xarxes familiars...

S'estan produint canvis molt importants i estan augmentant les desigualtats. Davant aquesta situació hi ha maneres diferents de reaccionar. Podem pensar en ajudar de manera puntual a qui ho necessita, és a dir, el que anomenem la caritat. Però també

podem lluitar per eradicar la pobresa i treballar plegats a favor de la inclusió social de tothom.

Què és la inclusió social?

La inclusió social és un concepte promogut per la Unió Europea que el defineix com un "procés que assegura que aquelles persones en risc de pobresa i exclusió social, tinguin les oportunitats i recursos necessaris per participar completament en la vida econòmica, social i cultural gaudint un nivell de vida i benestar que es consideri normal en la societat en què ells viuen".

Les polítiques d'inclusió social tenen l'obligació de corregir les desigualtats socials. La inclusió social està directament relacionada amb la justícia social. La inclusió social és una idea que considera totes les persones com a ciutadans i ciutadanes amb drets i deures. El treball a favor de la inclusió social ha d'actuar sobre diversos àmbits de la vida de les persones:

- 1) **L'àmbit econòmic.** La manca de recursos i la pobresa.
- 2) **L'àmbit laboral.** L'atur i les condicions laborals.
- 3) **L'àmbit formatiu.** Un nivell educatiu baix o analfabetisme.
- 4) **L'àmbit cultural.** Manca d'accés a la cultura dominant.
- 5) **L'àmbit de la salut.** Vellesa fràgil, dependència, discapacitats...
- 6) **L'àmbit relacional.** Manca de xarxes familiars o socials.
- 7) **L'àmbit polític.** No participació democràtica o associacionisme.
- 8) **L'àmbit residencial.** Sense habitatge o habitatges degradats.

Treballar per a la inclusió social vol dir comprendre i actuar en aquests àmbits, de vegades específicament en un àmbit d'exclusió i de vegades de manera coordinada en diversos àmbits.

Mapa conceptual

▫ Comprendre els processos
d'exclusió social i d'inclusió

▫ Participar per a la inclusió social
de tota la ciutadania

▫ **Barcelona ciutat educadora
i inclusiva**
Tothom és ciutat i ciutadania

▫ **Un projecte col·lectiu
per a la inclusió social**

▫ **El Manifest per a una Barcelona
educadora i inclusiva**

▫ **La XV Audiència Pública
als nois i noies de Barcelona**

Bloc 1.

Comprendre què és l'exclusió social
i la inclusió

Bloc 1

Comprendre què és l'exclusió social i la inclusió

Quines preguntes ens fem?

Fer-se preguntes ajuda a ordenar el nostre pensament i a centrar-nos en el que és més important, ens ajuda a comprendre allò que observem. Què és? Per què passa? Com podem millorar? Què fariem? Com podem treballar plegats? En aquest apartat aprendrem a fer-nos preguntes i a donar algunes respostes sobre l'exclusió i la inclusió social. Ara, llegiu aquestes preguntes, que us serviran per pensar i per saber què treballarem després.

- 1.1. Què vol dir exclusió i inclusió?
- 1.2. Malgrat les nostres diferències, som iguals?
- 1.3. Hi ha murs invisibles? Els murs al món i a casa nostra
- 1.4. Què sabem de la història? La lluita per la inclusió social
- 1.5. Com ha afectat la crisi econòmica actual?
- 1.6. Què en penses de la discriminació positiva?
- 1.7. Què sabem del nostre barri i de les situacions d'exclusió i d'inclusió social?
- 1.8. Conclusions del primer bloc

1.1. Què vol dir exclusió i inclusió?

★ B Activitat 1. Relacionar conceptes.

A continuació tens una sèrie de conceptes relacionats amb l'exclusió i la inclusió social. Uneix amb fletxes, segons la teva opinió, uns conceptes amb l'exclusió i d'altres amb la inclusió.

Dins	EXCLUSIÓ INCLUSIÓ	Estrany
Fora		Conegut
Invisible		Acceptació
Visible		Marginalitat
Estrany		Veí/Veïna
Conegut/coneguda		Sense-sostre
Llunyania		Ciutadania
Proximitat		Estrangeria
Drets/Deures		Igualtat
Injustícia		Desigualtat
Soledat		Autonomia
Companyonia		Dependència
Abandonament		Malaltia
Relacions		Salut
Capacitat		Feina
Discapacitat		Atur
Limitacions		Expulsió
Llibertat		Integració

A Activitat 2. Canviar el significat.

Llegeix el següent text i després modifica el seu significat canviant els conceptes que estiguin relacionats amb l'exclusió social amb conceptes que signifiquin inclusió social, per exemple, canviar la frase "Joan ja no participa", per "Joan participa perquè...". Procura que el text tingui sentit en conjunt.

Text original

En Joan se sent exclòs

Joan s'ha quedat sense feina i està cobrant un subsidi que deixarà de percebre en pocs mesos. Està molt preocupat perquè haurà de deixar casa seva, perquè ja no pot pagar el lloguer. No té família a la ciutat que el puguin ajudar i té molt pocs amics. Ha pensat posar-se a estudiar una altra vegada per buscar altres feines diferents, però té por de no ser capaç, perquè fa molt de temps que va deixar els estudis. No sap què fer i tampoc sap a qui pot demanar ajuda. Se sent culpable en part de la seva situació i també li fa vergonya explicar-ho.

Text canviat

En Joan se sent inclòs

A Activitat 3. L'exclusió i la inclusió a la premsa,

Recolliu notícies durant una setmana relacionades amb l'exclusió i la inclusió social sobre diferents àmbits: econòmiques, laborals.... Al final de la setmana feu un mural en grup per exposar-lo a classe.

Aquí teniu dues notícies com a exemple del que podeu trobar. Una fa referència a l'àmbit laboral i de formació. L'altra a la participació política.

Actualitat Opinió Ara TV ara.cat El Di

Més formació per als aturats en risc d'exclusió

El programa 'Proper' està orientat a les persones desocupades que s'adrecen als serveis socials i que no coneixen prou bé les vies per trobar feina

ARA Barcelona | Actualitzada el 18/09/2013 14:27

Més formació als aturats en risc d'exclusió

Amb l'objectiu de millorar l'ocupabilitat dels desocupats de llarga durada d'entre 40 i 60 anys, s'ha posat en marxa una nova eina d'orientació i formació cap al mercat laboral. El programa 'Proper', complementari als que Barcelona Activa ofereix fins ara, està destinat a les persones desocupades que s'adrecen als serveis socials i que no coneixen prou bé les vies per trobar feina.

28 LA VANGUARDIA OPINIÓN DOMINGO, 28 MARZO 2010

TEMAS DE DEBATE

Jóvenes y política

La participación activa y la militancia de los jóvenes españoles en política es muy baja, aunque comparable a la de sus homólogos europeos. Nuestros jóvenes demandan un nuevo modelo de hacer política, exigen mayor participación, uso de las nuevas tecnologías, partidos más abiertos y democráticos. La juventud no *pasa* de la política, sino de este modelo de hacer política.

ANÁLISIS **Gabriel Alconchel Morales**

Partidos más abiertos

Hay quienes piensan que la gente joven no está interesada en la política, o que es apática. Lo que no se dice es que estamos en un momento en el que los modelos tradicionales están cambiando y es la juventud quien trae nuevas herramientas para hacer política. Casi la mitad de los jóvenes de entre 15 y 29 años, un 48,8%, tiene o ha tenido relación con alguna asociación. El 27,5% dice pertenecer a alguna en la actualidad, y el 21,3% dice haber pertenecido a alguna anteriormente. Es más frecuente la pertenencia a una asociación entre los chicos (33,8%) que entre las chicas (20,9%). Esto se explica, sobre todo, por su mayor vinculación con el asociacionismo deportivo.

Sus porcentajes de participación en partidos políticos son muy bajos, apenas del 1,3%. Es mayor conforme aumenta la edad y son más los chicos que las chicas quienes se afilian a partidos políticos (un 1,6% frente al 0,9%). La afiliación a sindicatos no es mucho mayor, un 1,5% dice estar afiliado actualmente. También aumenta con la edad y la diferencia por sexos muestra una mayor afiliación entre los chicos (0,8%) que entre las chicas (0,1%).

El 28% tiene o ha tenido vinculación con alguna organización voluntaria, un 10% colaborando actualmente y un 18% en el pasado. Al contrario que en el caso de las asociaciones, los partidos y los sindicatos, la actividad voluntaria es más frecuente entre las chicas (11,6%) que entre los chicos (8,6) y también mayor el porcentaje de chicas dispuestas a participar (45%) que el de chicos (38,5%).

La participación electoral es menor entre la gente joven, pero no tanto como se piensa. La encuesta estructural de las últimas elecciones genera-

PRESENCIA POLITICA JUVENIL	
PORCENTAJE DE JÓVENES AFILIADOS A PARTIDOS	
15 años	1,6
16 años	0,9
PORCENTAJE DE ABSTENCIÓN EN EL COMPLEJO*	
15 años	16,1
MIEMBROS EN EL COMPLEJO*	
Menores de 30 años	0,5
Mayores de 30 años	223
SENADO*	
Menores de 30 años	1
Mayores de 30 años	196
PARLAMENTO*	
Menores de 30 años	3
Mayores de 30 años	84

(*) Datos de 2007

ICOP PILEDO

LA CLAVE **Mariano Torral**

Participación y actitud distintas

Los jóvenes de hoy tienen menos interés por la política y participan menos que las generaciones de mayor edad. Este aspecto es indiscutible en Catalunya, como en el resto del Estado y en todas las democracias. Es una pauta general contrastada en la sociología política y la ciencia política. Lo importante es saber si, con el tiempo, esos jóvenes se van a incorporar a la arena electoral y política en las mismas dosis y pautas en que lo hicieron sus abuelos y padres.

Sin embargo, esta cuestión no es fácil de contestar, ya que no puede apreciarse por una simple comparación de porcentajes de participación entre jóvenes de distintas generaciones. El problema se complica por-

El nivel de 'politicización' de los jóvenes catalanes y españoles es muy similar al de los jóvenes europeos

que, aunque los jóvenes de hoy se incorporan a la arena política de modo semejante a como lo hicieron sus padres, lo harán con un perfil de actitud y participación bien distinto. Los datos sobre los jóvenes europeos nos presentan una realidad que va en esta dirección. Los jóvenes actuales no se diferencian de los de hace algunas décadas

- Podeu portar un control de les notícies amb el següent quadre, que conté la informació bàsica de cada una. S'han incorporat els dos exemples anteriors. Tingueu en compte que una notícia pot afectar dos àmbits al mateix temps.

Causes d'exclusió	Data	Diari	Títol de la notícia	Síntesi del contingut
Econòmiques				
Laborals	18-9-2013	Ara.cat	Més formació per als aturats en risc d'exclusió	Explicar com s'està formant a persones en risc d'exclusió per a que coneguin les eines per trobar feina
Formatives	18-9-2013	Ara.cat	Més formació per als aturats en risc d'exclusió	
Habitatge				
Salut				
Culturals				
Relacionals				
Polítiques	28-3-2010	La Vanguardia	Joves i política	

1.2. Malgrat les nostres diferències, som iguals?

★ A Activitat 1. Tu, jo, ell, ella, nosaltres, vosaltres...

Què penses que signifiquen aquestes imatges?

▫ Aquesta imatge significa que...

Aquesta imatge significa que...

★ **Activitat 2. Ara, parlem de tu...**

Alguna vegada t'has sentit discriminat o exclòs en algun lloc o en algun moment de la teva vida? Explica el cas, els motius, els teus sentiments, la teva reacció, la reacció de les altres persones...

La meva experiència és...

A Activitat 3. Un cas de superació personal

Isidre Esteve i Pujol (La Seu d'Urgell, 1972), és un pilot de motos que primer participava en carreres d'enduro i que després també ha participat en curses de ral·li com el Dakar. Fou sots-campió d'Europa i Campió d'Espanya de 125 cc. El 2007 va patir una greu lesió al Ral·li d'Almeria i quedà paraplègic. Malgrat la seva situació va seguit competint amb automòbils adaptats i va participar, per exemple, al Ral·li Dakar de 2009.

- Coneixes algun cas de superació personal o d'inclusió social a prop teu? Quin tipus de problemàtica va passar, com ho va superar, qui el va ajudar...

La seva experiència és...

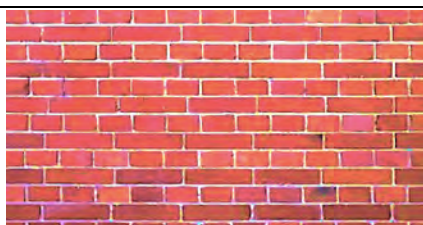
1.3. Hi ha murs invisibles? Els murs al món i a casa nostra

★ B Activitat 1. Els murs que exclouen

- Quins conceptes relaciones amb l'existència de murs al món i de murs entre les persones i els col·lectius?
- Fes un cercle sobre els conceptes que estiguin relacionats amb l'existència de murs.

Por	Separació	Límit	Defensa
Divisió	Seguretat	Protecció	Refugiats
Desigualtat	Policia	Turisme	Desconeixement
Cultura	Veïnatge	Paret	Estranger
Exèrcit	Enemies	Conflicte	Ghetto
Globalització	Filferro	Diners	Aïllament
Immigració	Control	Amics	Vigilància
Bàrbars	Mercaderies	Mobilitat	Duana
Comunicació	Centre	Llengua	Països
Diferència	Perifèria	Preus	Frontera

- Compara la teva elecció amb la dels teus companys i companyes. Quines diferències hi ha?

★ **Activitat 2. Murs invisibles entre les persones.**

De vegades hi ha murs invisibles que s'aixequen entre les persones i que impedeixen la comunicació entre elles. En algunes ocasions els murs s'aixequen entre amics o entre persones d'una mateixa família.

- Escriu sobre algun cas que coneguis d'un mur invisible aixecat entre persones, que pot ser una experiència personal o d'algú que coneguis.

A Activitat 3. Hi ha murs invisibles a la ciutat?

Reflexioneu sobre aquesta pregunta i feu un debat a la classe sobre els motius que poden fer que hagin murs invisibles a les ciutats. Potser perquè hi ha persones amb cultures diferents? D'ètnies diferents? De religions diverses? D'una posició social o econòmica distinta?

- Apunta a continuació les idees principals que han estat exposades.

- I els murs que dificulten la mobilitat, per a les persones amb discapacitats, per als pares o mares que porten els nadons en cotxet, per als infants, per a la gent gran...

A O R Activitat 4. Murs del passat i del present: una mirada al món.

Els murs han existit sempre, unes vegades com a defensa, d'altres per impedir el pas. Els que queden a l'altre costat del mur se'ls ha anomenat bàrbars o estrangers. Murs molt antics són la Muralla d'Adrià a la Gran Bretanya o la Gran Muralla Xina. Alguns murs del segle XX són el Mur de Berlin o el de Belfast.

A l'actualitat els murs poden separar països que abans estaven units, com Corea del Nord i del Sud o com la Índia i Pakistan. Hi ha murs que separen comunitats enfrontades, com el Mur de Palestina. I els més freqüents són els murs vigilats a les fronteres per evitar l'arribada d'immigrants, com el de la frontera entre EEUU i Mèxic o entre Espanya i el Marroc, a Ceuta i Melilla.

Mur d'Adrià

Mur de Berlin

Frontera Espanya-Marroc

Frontera EEUU-Mèxic

- Es pot buscar més informació sobre l'existència de murs al món actualment a la web de la BBC sota el títol "Los muros que no han caído":

http://www.bbc.co.uk/mundo/internacional/2009/10/091030_muros_primera.shtml

- Per grups escolliu el cas d'un dels murs i feu un estudi més ampli.

1.4. Què sabem de la història? La lluita per la inclusió social

L'exclusió social és un fenomen que s'ha donat sempre al llarg de la història. També, sempre ha existit la lluita per la inclusió social, que ha fet que el món actual sigui una mica millor. Així i tot, encara hi ha molt camí per recórrer i de vegades, en situacions com la que vivim ara de crisi econòmica i social, es fan passes enrere sobre el que s'havia aconseguit. És important que coneguem els canvis i avenços que es van fer en un altre temps. Cal ser conscients que és possible i necessari canviar les situacions de desigualtat i aconseguir cada vegada més justícia social.

★ B Activitat 1. És possible? One person can change the world

Analitzem un cas de discriminació i lluita per la inclusió social. Llegeix el següent text:

Rosa Louise McCauley (1913- 2005, Estats Units), coneguda com Rosa Parks, Treballava com a teixidora cosint llençols. Era també militant en el Moviment afroamericà pels drets civils, ja que a la seva època les persones de raça negra patien una forta discriminació a la societat nord-americana.

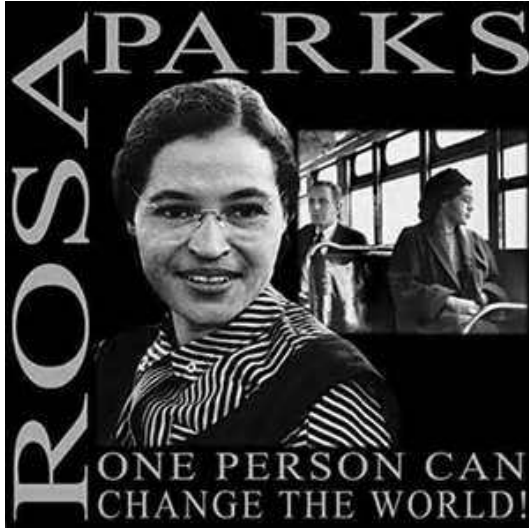

Rosa Parks va provocar un fet històric l'1 de desembre de 1955 a Montgomery (Alabama), quan es va negar a cedir el seu seient a una persona de raça blanca, tal com manaven les lleis d'aquell moment. Va acabar jutjada i a la presó per aquest fet. Llavors la comunitat afroamericana, amb Martin Luther King com a líder, van començar un boicot als autobusos públics que va durar més d'un any. I també va provocar moltes més protestes contra aquesta segregació.

Finalment, la Cort Suprema dels Estats Units va dictaminar que la segregació racial al sistema d'autobusos era inconstitucional. Rosa Parks va fer que molts estatunidencs tinguessin consciència ciutadana sobre la necessitat de la lluita pels drets civils.

- Ara opina sobre el següent cartell... Què en penses? Creus que una persona sola pot aconseguir canviar situacions d'injustícia? O en realitat la unió i el treball conjunt és imprescindible i és el que provoca de veritat canvis importants?

▫

És possible?
One person can change the world

A Activitat 2. Ja no puc més...

Llegeix el següent text i després dóna la teva opinió i posa un exemple actual en el que pensis que has de dir: "Ja no puc més".

Martin Luther King va ser un dels principals líders del moviment afroamericà pels drets civils, el que li va fer merèixer el Premi Nobel de la Pau el 1964. Morí assassinat en 1968. El 1958 va publicar un llibre (*Stride toward freedom*) on feia esment a Rosa Parks i en ell deia:

"L'arrest de la senyora Parks va ser el factor desencadenant més que la raó de la protesta (...). De fet, ningú pot entendre l'acció de la senyora Parks si no és adonant-se que hi ha un moment en què s'ha de dir prou, en el qual la personalitat humana crida 'Ja no puc més' "

(Martin Luther King, 1958, *Stride toward freedom*).

Ja no puc més...

A Activitat 3. Del passat al present.

Comenteu la següent notícia en grup. Per què era necessària aquesta associació? Per què inclou només dones? Després expliqueu la vostra opinió a la resta de companys i companyes. Feu un debat sobre aquest tema.

EL PAÍS
ANDALUCÍA

IDEAS PROPIAS »

“Deberíamos tener políticos gitanos”

Beatriz Carrillo, presidenta de la Asociación de Mujeres Gitanas Universitarias, lucha contra los estereotipos y por los derechos de su pueblo

ÁNGELES LUCAS | Sevilla | 23 MAR 2013 - 21:07 CET

Archivado en: Gitanos Integración social Recesión económica Derechos mujer Grupos sociales Coyuntura económica Política social Mujeres Universidad Andalucía Educación superior España Problemas sociales Sistema educativo Economía Educación Sociedad

La trabajadora social Beatriz Carrillo, en la avenida de la Constitución de Sevilla. / JULIÁN ROJAS

“Entrar en la Universidad me daba miedo. Estaba totalmente perdida, menos mal que una prima mía que estudiaba Derecho me fue dejando cartelitos por las paredes de la [Olavide](#) en los que ponía ‘por aquí Beatriz’, y así podía encontrar las aulas a las que tenía que ir. Ridículo”, recuerda ahora entre carcajadas Beatriz Carrillo, que consiguió al final su título de Trabajadora Social. Y aprendió rápido. Del desconcierto total pasó a crear, en 2001 junto a otras 11 compañeras, la primera

Asociación de Mujeres Gitanas Universitarias, [Amuradi](#), de la que es presidenta desde su fundación. También dirige, desde 2003, la [Federación de Mujeres Gitanas de Andalucía](#), y es miembro del [Consejo Estatal del Pueblo Gitano](#). Trabaja en exclusiva por los derechos de su pueblo, prepara campañas formativas y se pasa la vida viajando para defender sus objetivos fundacionales: romper los estereotipos contra los gitanos y servir de referencia para la población.

“A mí me encanta que las niñas gitanas me digan desde muy pequeñas, ‘yo quiero ser como tú’. O quiero ser abogada, o lo que sea. Pero que tanto ellas como los padres vean en la formación y la educación una alternativa vital”, dice con énfasis. Lo tiene claro: “Una mujer que estudia es una familia entera que se beneficia de esa educación. Porque compartimos con nuestros hermanos y padres lo que vamos aprendiendo”, asegura.

Así lo vieron las 12 amigas que montaron la asociación, que provocó un fuerte impacto mediático y social. “Éramos estudiantes de Economía, Derecho, Filología Inglesa, Psicología, Magisterio... de todo. Y todavía seguimos juntas todas en la asociación, aunque ya somos más de 500 miembros entre gitanos, payos, hombres y mujeres. Hay mucha gente volcada en dar visibilidad positiva a una población marcada por los estereotipos y la represión histórica”, declara.

1.5. Com ha afectat la crisi econòmica actual a l'exclusió i a les possibilitats d'inclusió social?

★ B Activitat 1. Notícies sobre els efectes de la crisi.

Llegeix les dues notícies següents. Explica quines són les conseqüències que s'atribueixen en cada notícia a la crisi econòmica actual. Estan relacionades les dues notícies? Com?

Tres de cada 10 catalans viuen en risc d'exclusió social

Les Terres de l'Ebre és el territori amb més persones en risc mentre que la Catalunya Central és on hi ha l'índex més baix

ACN Barcelona | Actualitzada el 10/10/2012 13:21

Tres de cada 10 catalans, un 29,5% de la població, viu en risc d'exclusió social, segons 'l'Enquesta 2011 de Condicions de Vida i Hàbits de la Població de Catalunya' que ha presentat aquest dimecres la Diputació de Barcelona.

Aquest percentatge respon a la taxa AROPE, que no només té en compte la pobresa econòmica sinó altres aspectes com la privació material severa o llars amb una intensitat de treball molt baixa.

Catalunya se situa així per sobre d'Espanya, on aquesta taxa és del 26,7% i de la Unió Europea (UE), que és del 21,6%. Dins de Catalunya, les Terres de l'Ebre presenta la pitjor situació, amb un 36,8% de la població en risc d'exclusió social, mentre que la Catalunya Central viu la situació contrària, amb un 21,5% de població en aquestes condicions.

La presència d'indigents als carrers de Barcelona és una de les estampes que il·lustren les desigualtats socials FRANCESC MELCION

ara.cat

CATALA el Periódico.com

Societat

Imprimir

INFORME SOBRE EL PERÍODE 2007-2010

Espanya és el país de l'OCDE on més ha augmentat la desigualtat

Un altre estudi xifra en el 8% l'augment de la pobresa amb la crisi

Dijous, 16 de maig del 2013

Espanya és el membre de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) en què entre el 2007 i el 2010 més van augmentar les desigualtats pel que fa a ingressos disponibles, segons un informe de l'organisme.

Segons el coeficient Gini, que mesura la desigualtat de recursos disponibles per família, aquesta es va agreujar en 2,9 punts en tres anys, mentre que el segon país és Eslovàquia, amb 1,4, i França i Suècia comparteixen la tercera plaça, amb un punt. Si es té en compte un altre barem, els ingressos de la feina i del capital i no els beneficis que depenen de polítiques socials, el país de l'OCDE on més va créixer la desigualtat entre el 2007 i el 2010 va ser Irlanda, seguida d'Espanya. Globalment, el 2010 els ingressos del 10% més ric de la població de l'OCDE van ser 9,5 cops superiors als del 10% més pobre. El 2007 ho eren 9 cops.

Conseqüències de la crisi...

Les dues notícies es relacionen en el sentit que...

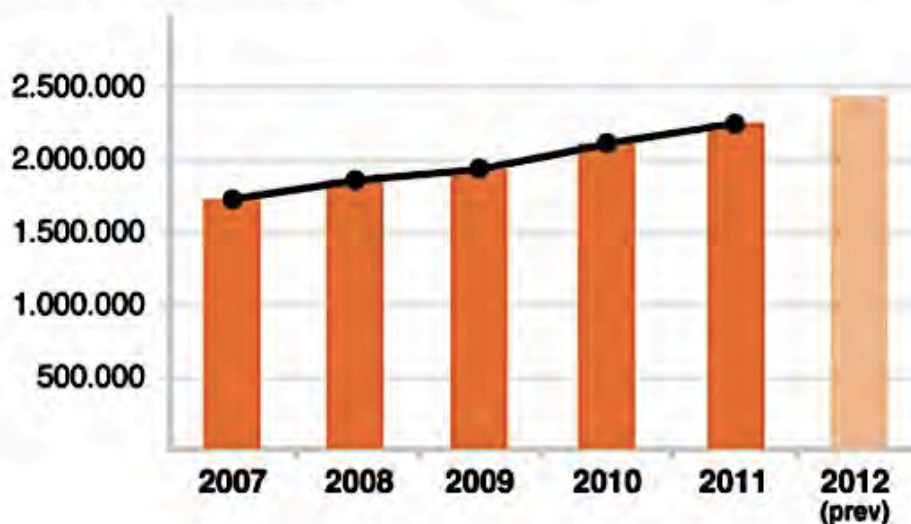
★ Activitat 2. Què és el tercer sector i quina funció té?

El Tercer Sector Social és el conjunt d'entitats no governamentals i no lucratives que actuen en l'àmbit d'atenció a les persones. A Catalunya hi ha 6.800 entitats del tercer sector.

- Llegeix el següent gràfic i interpreta com han viscut aquestes entitats les conseqüències de la crisi i quina ha estat la seva funció. Valoreu en grup la necessitat de la seva existència i de la seva feina.

Gràfic 23: Evolució del nombre de persones destinatàries

Dades estimades Anuari 2009 (dades 2007) i Anuari 2013 (dades 2011), les dades 2012 són previsions

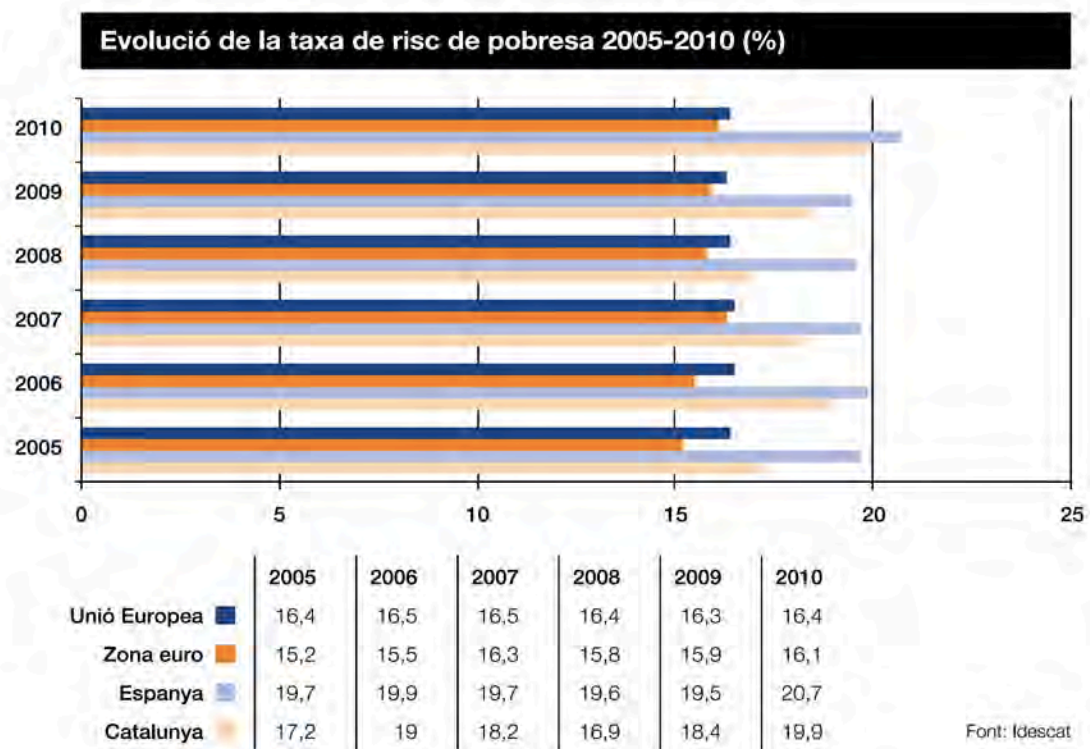
- Aquí tens un llistat d'entitats del tercer sector. Escolliu una i per grups busqueu informació sobre la mateixa.

Càritas Catalunya: www.tarraconense.cat
Creu Roja: www.creuroja.org
Comitè Català de Representants de Persones amb Discapacitat: www.cocarmi.cat
Discapacitat Intel·lectual Catalunya: www.dincat.cat
Confederació ECOM: www.ecom.cat
Empresa Social – Cooperatives d'atenció a les persones: www.cooperativest treball.coop
Coordinadora de Comunitats Terapèutiques i Pisos de Reinserció per a Drogodependents de Catalunya:
Entitats Catalanes d'Acció Social: www.acciosocial.org
Escoltes Catalans - Fundació Catalana d'Escoltisme Laic Josep Carol: www.escoltes.org
Federació Catalana d'Entitats Contra el Càncer: www.fecec.org
Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya: www.gentgran.org
Federació Catalana d'Entitats d'Ajuda al Drogodependent: www.fcd.cat
Federació d'Associacions Culturals i Educatives de Persones Adultes: www.facepa.org
Federació Catalana de Donants de Sang: www.donantsdesang.org
Federació d'Associacions de Familiars de Malalts d'Alzheimer de Catalunya: www.fafac.info
Federació Catalana de Voluntariat Social: www.voluntaris.cat

A R Activitat 3. Les dades estadístiques són fredes?

Segons dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), el risc a la pobresa, l'any 2010, afectava el 19,9% de la població catalana i el col·lectiu més vulnerable era el de persones menors de 16 anys.

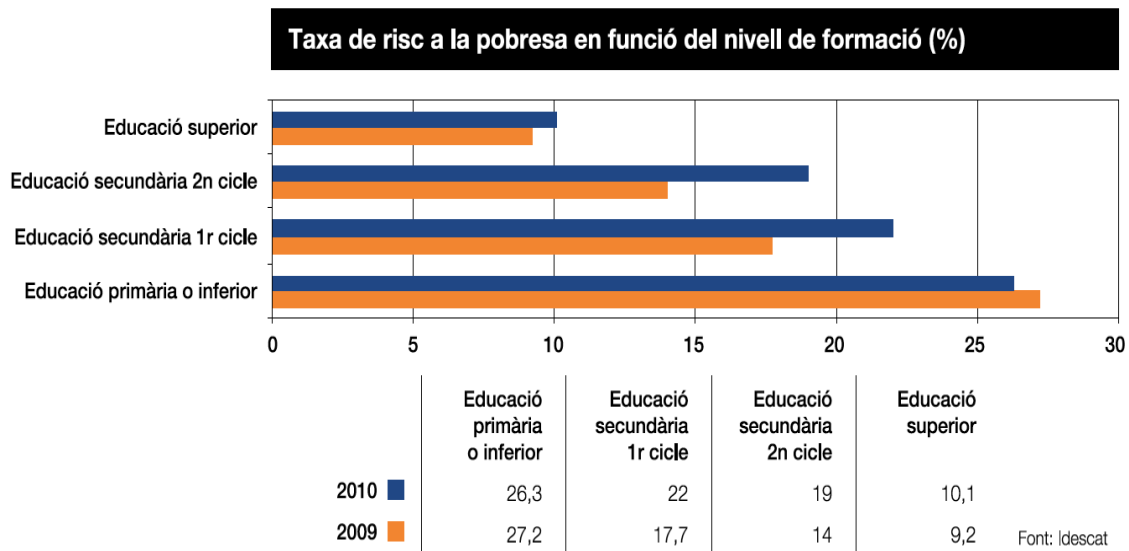
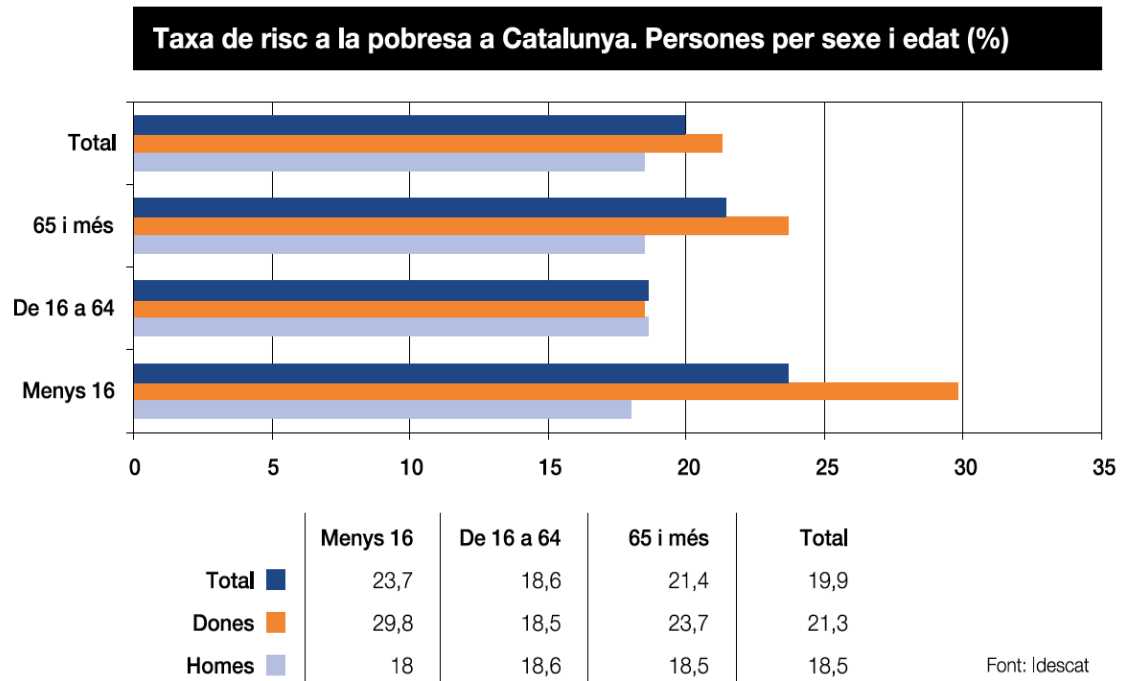
- Comenta les següents dades:

- Quina és l'evolució de la taxa de risc de pobresa a Catalunya des de l'inici de la crisi el 2008 fins al 2010?

- La taxa de Catalunya és força semblant a la del conjunt d'Espanya. Però quina diferència hi ha amb el conjunt de la Unió Europea? Per què penses que és així?

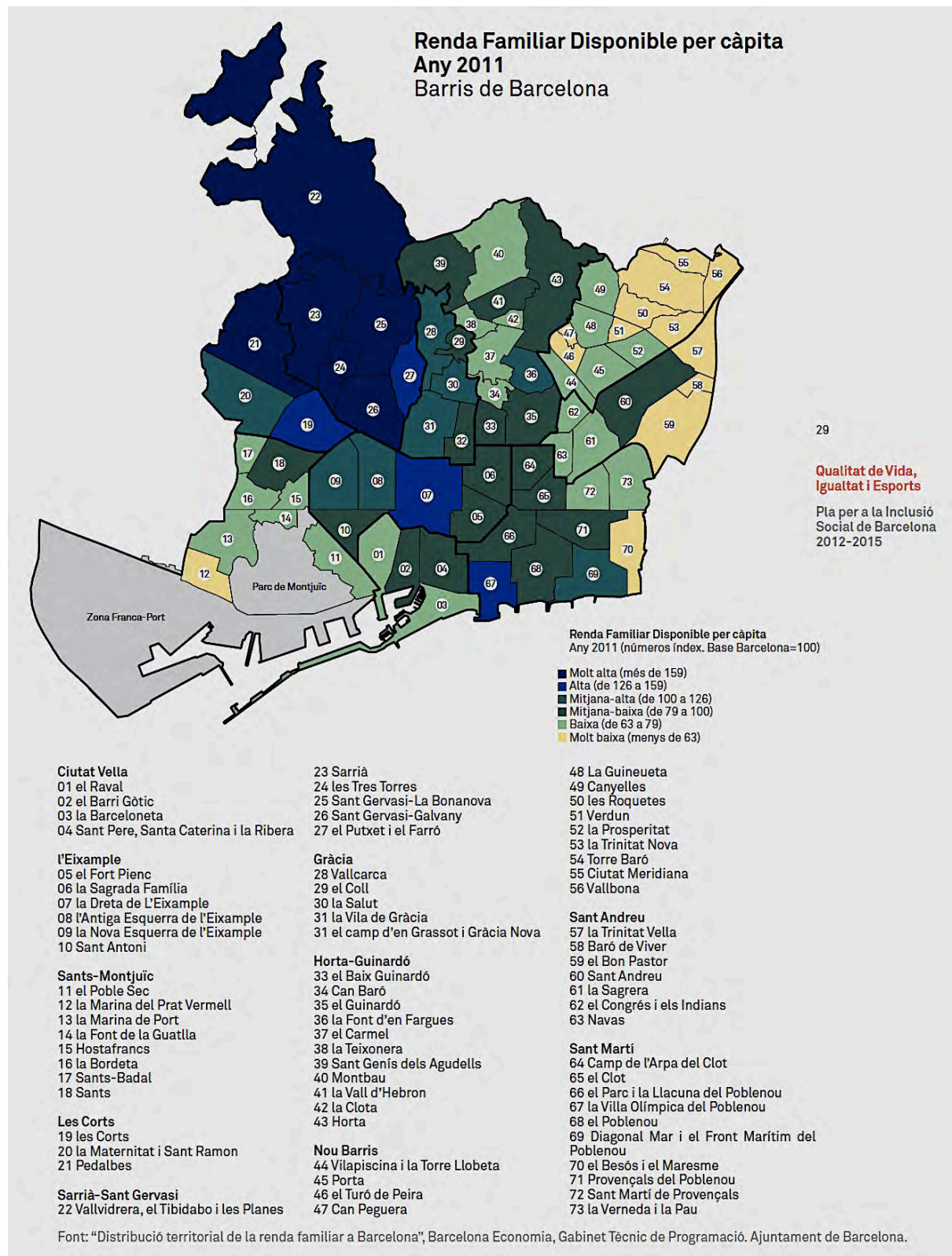
- Fixa't a continuació, en el primer gràfic, com el risc de pobresa afecta de manera diferent a homes i dones, i segons l'edat. –Fixa't en el segon gràfic com afecta el nivell d'estudis?

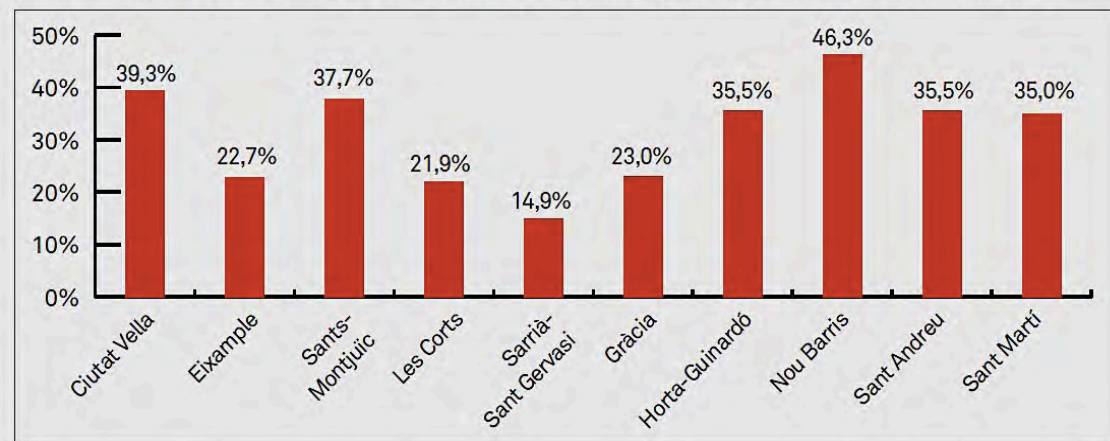
- Quin seria el perfil d'una persona que té més risc? Quina edat tindria? Seria un home o una dona? Quins estudis tindria A on et situaries tu?

AR Activitat 4. Nivell d'estudis: com podem compensar les desigualtats?

Compara els dos documents següents. Un és el nivell de renda per càpita per barris. L'altre és el percentatge de població amb un nivell d'estudis primaris o sense estudis a Barcelona.

Gràfic 17. Percentatge de població sense estudis o amb estudis primaris per districtes. Barcelona 2011

Nota: població classificada de 16 anys i més. Font: elaboració pròpia basada en la lectura del Padró Municipal d'Habitants a 30.6.2011. Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.

Relació entre els dos documents...

Com es podrien corregir aquestes desigualtats?

A Activitat 2. Aclarim conceptes: deficiència, discapacitat i minusvalidesa.

L'Organització Mundial de la Salut proposa diferenciar clarament entre els tres conceptes anteriors. A una persona, una malaltia o un trastorn li pot causar una deficiència (en una part del seu cos, per exemple), la qual cosa pot provocar-li una discapacitat (com ara una disminució en el funcionament d'aquesta part del cos), la qual al seu torn li pot significar una minusvalidesa quan interactua amb l'entorn.

Un exemple: Una persona pateix una miopia (que és una **deficiència**) que amb l'ús d'ulleres no li impedeix realitzar cap activitat en la seva vida quotidiana. Per tant, aquesta persona no té cap minusvalidesa. Una persona pateix una miopia (deficiència) que, malgrat portar ulleres, li impedeix veure amb normalitat (això representa per tant una **discapacitat**). Aquesta persona es pot considerar que té una **minusvalidesa només en cas que** la seva possibilitat d'integració social (estudis, feina, lleure...) és vegi afectada per poder desenvolupar el rol propi del entorn social i cultural en el qual viu.

Segons l'Organització Mundial de la Salut (O.M.S.):

“Salut és un estat de complet benestar físic, mental i social, i no solament l'absència d'afeccions i malalties”.

- Dóna la teva opinió sobre aquest concepte de salut. Pots relacionar-lo amb els conceptes de discapacitat o minusvalidesa?

- Llegeix a continuació aquesta llista:

Persones genials	Discapacitat
Beethoven	Sordesa
Borges	Ceguesa
Hawking	Esclerosi Lateral Amiotròfica
Roosevelt	Paràlisi
Toulouse Lautrec	Osteoporosi
Frida Kahlo	Poliomielitis
Van Gogh	Malaltia mental
Goya	Sordesa
John Nash	Esquizofrènia
Hellen Keller	Sorda i Cega
Stevie Wonder	Ceguesa
Robert Schumann	Malaltia mental

- Reflexiona sobre si les anteriors persones son o eren persones sanes:

A R Activitat 3. Discriminació positiva i igualtat de gènere

Dins el que es considera discriminació positiva trobem la “Llei per a la igualtat efectiva de dones i homes” (Llei Orgànica 3/2007 de 22 de març), aprovada per les Corts Espanyoles en 2007. Llegeix la següent notícia.

El Gobierno mantiene la discriminación positiva de la mujer

25 de junio de 2004. AGENCIAS. EFE

MADRID.- El Consejo de Ministros ha aprobado la ley para la igualdad efectiva entre hombres y mujeres que tiene por objeto garantizar el derecho de igualdad de trato y de oportunidades mediante la eliminación de la discriminación de la mujer.

Entre otras cuestiones, esta legislación dispone la “representación equilibrada” entre los hombres y mujeres en diversos ámbitos de la vida social. Los Poderes Públicos adoptarán medidas en favor de las mujeres para corregir situaciones de desigualdad respecto de los hombres.

Tales medidas, serán de aplicación obligatoria en la administración pública. Para el caso de las empresas privadas, la ley es una recomendación y quienes la cumplan recibirán incentivos.

- Què en penses de la discriminació positiva aplicada a la situació actual de les dones?

- Comparteix la teva opinió amb la resta del grup. Què en penseu?

- Compartiu la teva vostra opinió amb la resta de la classe. Quina és l'opinió majoritària de la classe? Quines són altres opinions que cal destacar?

1.7. Què sabem del nostre barri i de les situacions d'exclusió i d'inclusió social?

★ En aquest apartat us proposem fer un treball en grup sobre les tasques d'inclusió social que s'estan portant a terme al vostre barri. Cada grup de la classe es pot encarregar d'un àmbit o de l'estudi d'una entitat.

A) En primer lloc cal fer una diagnosi de les situacions d'exclusió social que es puguin donar, atenent als diversos àmbits:

- 1) **L'àmbit econòmic.** La manca de recursos i la pobresa.
- 2) **L'àmbit laboral.** L'atur i les condicions laborals.
- 3) **L'àmbit formatiu.** Un nivell educatiu baix o analfabetisme.
- 4) **L'àmbit cultural.** Manca d'accés a la cultura dominant.
- 5) **L'àmbit de la salut.** Vellesa fràgil, dependència, discapacitats...
- 6) **L'àmbit relacional.** Manca de xarxes familiars o socials.
- 7) **L'àmbit polític.** No participació democràtica o associacionisme.
- 8) **L'àmbit residencial.** Sense habitatge o habitatges degradats.

B) Després cal saber què s'està fent a cada àmbit o globalment. Què fa la Generalitat o l'Ajuntament i que fan altres entitats que s'anomenen del tercer sector, i que són ONG o institucions sense ànim de lucre.

C) Finalment, entre tota la classe, s'elaborarà un informe que podrà servir per plantejar un projecte d'actuació vostre i per aportar idees al Manifest de l'Audiència Pública.

1.8. Conclusions del primer bloc

En aquest apartat recollirem les conclusions d'aquest primer bloc, que serviran per participar en les trobades intercentres i per redactar al final del dossier el Manifest que llegirem en l'Audiència pública.

Apartats	Què hem après?	Preguntes claus	
1.1. Què vol dir exclusió i inclusió?		<i>Què vol dir l'exclusió social?</i>	<i>Quins àmbits hem de tenir en compte per a la inclusió social?</i>
1.2. Malgrat les nostres diferències, som iguals?		<i>Hem viscut alguna situació d'exclusió?</i>	<i>Coneixem algun cas de superació o d'inclusió?</i>

1.3. Hi ha murs invisibles? Els murs al món i a casa nostra		<i>Hi ha murs invisibles entre les persones? Per què</i>	<i>Hi ha murs invisibles a la ciutat? Per què?</i>
1.4. Què sabem de la història? La lluita per la inclusió social		<i>És possible que una persona pugui canviar el món? Quan diem ja no puc més?</i>	<i>Coneixem casos de col·lectius que lluitin al nostre voltant per a la inclusió social?</i>
1.5. Com ha afectat la crisi actual a l'exclusió i la inclusió social?		<i>Quines persones tenen més risc de pobresa i d'exclusió?</i>	<i>Com lluitar contra les desigualtats? Quin és el paper del sector públic i del tercer sector?</i>

1.6. Què en penses de la discriminació positiva?		<i>Per què és necessària la discriminació positiva? A quins col·lectius s'aplica?</i>	<i>Què vol dir tenir salut? Ser feliç?</i>
1.7. Què sabem del nostre barri i de les situacions d'exclusió i d'inclusió social?			

Bloc 2.

Participar per la inclusió social de
tota la ciutadania

Bloc 2.

Participar per la inclusió social de tota la ciutadania

Quines preguntes ens fem?

Quan el nostre objectiu és millorar la nostra comunitat, barri, ciutat o societat no només hem de tenir clar *cap a on* volem anar sinó *com* podem arribar-hi. Per això és molt important que reflexionem sobre què vol dir actuar per incloure.

- 2.1. Què vol dir participar per incloure?
- 2.2. Responsabilitat, caritat, solidaritat o justícia?
- 2.3. Qui treballa per incloure?
- 2.4. Com podem actuar per incloure a casa, a l'escola, al barri i a la ciutat?
- 2.5. Fem una proposta per a la inclusió social al nostre barri?

2.1. Què vol dir participar?

Si l'objectiu de l'Audiència Pública als nois i noies és aprendre a participar per millorar la inclusió a la nostra ciutat, primer hem de tenir clar que vol dir participar. Amb aquesta intenció compartirem algunes idees i opinions sobre la participació.

OB ★ Activitat 1. Participar és votar?

Orientacions

En aquesta activitat és especialment rellevant que l'alumnat prengui consciència que existeixen moltes maneres diferents de participar i que el vot en unes eleccions és només una d'aquestes.

També cal que identifiquin que participar pot provocar exclusió (per exemple, votant un partit feixista).

En una enquesta realitzada entre alumnes de 4t d'ESO es va preguntar a l'alumnat què entenien per participar. El 77% van afirmar que participar volia dir votar en unes eleccions.

- Esteu d'acord amb la resposta? Per què?

Sabeu si existeixen altres maneres de participar en democràcia? Quines?

Com creieu que podríeu participar per fer de Barcelona una ciutat més inclusiva?

B R Activitat 2. Com es participa?

Recursos

En comptes d'utilitzar imatges també es podrien utilitzar vídeos de campanyes. Uns exemples d'aquests podrien ser els següents:

<http://www.youtube.com/watch?v=oc6dj6MwfP0>

http://www.youtube.com/watch?v=Kqjp_U_E8fM

- Fixa't en les següents imatges i respon a les preguntes.

Adaptat de Ilumans. Flirk

Adaptat de Victor Santa Maria. Flirk

Adaptat de Mexicano Sin Fronteras Flirk

▫ - Aquestes persones participen?

- Com participen?

- Creus que participen per aconseguir que el seu barri, poble o país sigui més inclúsiu? Per què?

2.2. Responsabilitat, caritat, solidaritat o justícia?

B O Activitat 1. En un grup d'ESO...

Orientacions

Aquesta mateixa activitat es podria treballar d'altres maneres, per exemple, la Teresa podria tenir problemes de mobilitat.

També cal destacar que al final de l'activitat seria interessant que el professorat i l'alumnat fessin la reflexió sobre què succeiria si en comptes de no poder anar de viatge de final de curs, la Teresa hagués de deixar els estudis.

- Llegeix la següent història.

Els alumnes de segon d'ESO estan planificant el viatge de final de curs. S'han proposat tres destins diferents: Roma, Madrid o Sevilla. La majoria de l'alumnat vol anar a Roma, així que de seguida es posen d'acord.

En aquest moment, la Teresa, una de les alumnes, comença a plorar.

Preguntada pels seus amics, la Teresa explica que si es decideix anar a Roma, ella no hi podrà anar. El seu pare s'acaba de quedar sense feina i els seus pares li han dit que no poden gastar-se més de 150 € en el viatge.

Arrel d'aquesta situació, la classe comença a debatre. Alguns alumnes són partidaris de mantenir el viatge a Roma, però d'altres diuen que no. Que si van a Madrid o Sevilla tothom podrà anar-hi. Algunes companyes afirmen que es podria fer una campanya per recollir diners per ajudar la Teresa a anar de viatge. I en Jaume, un altre company, diu que si fa falta ja li deixarà ell els diners, però que a ell no l'emboliquin amb la campanya i que ell vol anar a Roma.

- Reflexioneu quins arguments tindria cadascun dels grups per defensar el seu posicionament, si...

- Si es decideix anar a Roma...

Què implicaria pel grup?

I què implicaria per la Teresa?

- Si es decideix anar a Madrid o Sevilla...

Què implicaria pel grup?

I què implicaria per la Teresa?

- Si es decideix recollir diners perquè tots (inclosa la Teresa) puguin anar a Roma...

Què implicaria pel grup?

I què implicaria per la Teresa?

- Si es decideix que en Jaume li deixi els diners a la Teresa...

Què implicaria pel grup?

Què implicaria pel Jaume?

I què implicaria per la Teresa?

B Activitat 2. Solidaritat, compassió i justícia

Quina creieu que és l'opció més solidària?

Quina creieu que és l'opció més compassiva?

Quina creieu que és l'opció més justa?

B Activitat 3. I tu què faries?

Situa't en la posició que tu formes part d'aquesta classe d'alumnes de 2n d'ESO.
Explica a continuació quina seria la teva posició i argumenta-ho.

Jo crec que el millor seria que...

Perquè així la Teresa...

I la resta del grup...

Jo crec que aquesta seria l'opció més...

A R Activitat 4. La caritat i la justícia.

Recursos

Per treballar la figura de Nelson Mandela es poden consultar diverses pàgines web:

http://internacional.elpais.com/internacional/2013/07/18/album-01/1374128571_441306.html

- http://www.bbc.co.uk/spanish/specials/1610_mandela/

- http://xtec.cat/ceiplajota/altrespagines/nelson_mandela.htm

També es pot visionar la pel·lícula "INVICTUS". I treballar-la mitjançant el següent recurs:

http://www.pazcondignidad.org/files/Invictus_final.pdf

Una mica d'informació...

Nelson Mandela és un polític retirat sud-africà i fou el primer president del seu país escollit per sufragi universal. El 1993 fou premiat amb el Premi Nobel de la Pau. El 1944 va entrar a formar part del Congrés Nacional Africà ANC, un moviment de lluita contra l'opressió i abús que patien els negres de Sud-àfrica. Mandela fou un dels líders d'aquest moviment i organitzà campanyes de lluita pacífica. Per culpa d'això, va ser tancat a la presó durant més de 40 anys. El 1990 van concedir-li la llibertat i el 1994, després d'aconseguir canviar les coses a Sud-Africa, va ser escollit president del país.

“Overcoming poverty is not a task of charity, it is an act of justice. Like Slavery and Apartheid, poverty is not natural. It is man-made and it can be overcome and eradicated by the actions of human beings”

Nelson Mandela

“Superar la pobresa no és un acte de caritat, és un acte de justícia. Com l’esclavitud i l’Apartheid, la pobresa no és natural. És creada pels humans i pot ser eradicada pels humans”

Nelson Mandela

- Per què creus que Nelson Mandela distingeix entre la caritat i la justícia?

A0 Activitat 5. La caritat i la justícia en imatges.

Orientacions

És important que l'alumnat prengui consciència que la caritat, representada en la primera imatge, és la mare/mestra que cuida dels infants indefensos. En canvi, la justícia tracta a tothom igual.

- Fixa't en les imatges i respon a les preguntes.

La caritat.
Lorenzo Bartolini, 1817.

La justícia.
Pieter Bruegel, 1559.

- Descriu l'escultura de la Caritat

- Descriu la imatge de la Justícia

- Per què creus que la Caritat és una dona que té cura d'uns infants?

- Què té la Justícia als ulls? I a la seva mà dreta? Per què creus que és així?

Tenint en compte aquestes idees, què creus que diferencia la Caritat de la Justícia?

En l'exemple el grup de 2n d'ESO que planifica l'excursió, el Jaume (l'alumne que volia deixar-li els diners a la Teresa per anar al viatge), actuava per Caritat o per Justícia?

B ★ Activitat 6. Jo sóc responsable, tothom és solidari, la nostra societat és justa.

Quan actuem per incloure ho podem fer assumint la nostra responsabilitat de maneres distintes. Si formem part d'una comunitat hauríem de tenir un compromís amb aquesta, de solidaritat amb totes les persones que en formen part. El nostre compromís també hauria de ser per aconseguir una societat més justa.

A continuació tens algunes històries de persones que han actuat a favor de la inclusió. Selecciona en cadascun dels casos si creus que aquesta persona ha estat: responsable, solidària, caritativa o justa.

Cada dia quan deixava els meus fills a l'escola em trobava amb el mateix problema: l'aparcament. Era impossible aparcar el cotxe a menys de 15 minuts del centre per deixar els nens. Així que el que acostumava a fer era creuar els dits i deixar el cotxe a la vorera, esperant que no em veiés la policia local. Fins que un dia, vaig veure que una altra mare intentava portar la seva filla al centre. La diferència és que la mare anava amb cadira de rodes. El meu cotxe li va barrar el pas i la dona i la nena no van poder continuar. Des d'aquell dia mai més he tornat a aparcar sobre la vorera.

Sara, 34 anys.

Aquesta persona ha estat:

☐ Responsable ☐ Solidària ☐ Caritativa ☐ Justa

Els meus amics de classe hem anat sempre junts. Un d'ells és en Miquel que té síndrome de Down. Quan vam canviar de l'escola a l'institut ens va sorprendre molt que ens diguessin que en Miquel no podia venir amb nosaltres perquè a l'institut no hi havia prou recursos. Per què no? Ell i la seva família volien que continués amb nosaltres! Després de parlar-ho amb els nostres pares, hem decidit organitzar una campanya perquè en Miquel pugui continuar a la nostra classe. Hem parlat amb el director de l'institut, hem escrit cartes als diaris i hem parlat amb la persona responsable del nostre districte. Esperem trobar una solució!

Jonatan, 12 anys.

Aquesta persona ha estat:

☐ Responsable ☐ Solidària ☐ Caritativa ☐ Justa

Avui estava a la biblioteca fent servir els ordinadors. I al meu costat hi havia una dona d'uns 55 anys que li ha demanat a la bibliotecària si li podia dir com buscar feina per l'ordinador. La bibliotecària l'ha ajudat i li ha escrit al navegador el nom de la pàgina per buscar feina i llavors ha marxat a ajudar a un altres usuari. La dona s'ha quedat mirant la pantalla sense saber què fer. Quan ho he vist, li he demanat que buscava exactament i li hi he buscat jo, i li he imprès. La dona ha marxat a casa amb el full. Jo m'he sentit d'allò més bé.

Oriol, 17 anys.

Aquesta persona ha estat:

☐ Responsable ☐ Solidària ☐ Caritativa ☐ Justa

Avui estic entusiasmada! Faig 18 anys i una cosa que em fa molta il·lusió és saber que podré votar aviat! Quan li comento a la meva mare, ella em mira i em diu "Sí... Quina sort!". Li pregunto per què i la mare m'ho explica. Ella és d'un petit país del centre d'Europa que és diu Liechtenstein. És un país preciós i m'encanta anar-hi a l'estiu, perquè hi fa menys calor! Però m'he quedat flipant quan la mare m'ha explicat que quan ella va fer 18 anys (el 1983), a Liechtenstein les dones no podien votar a les eleccions nacionals! Així que la mare juntament amb moltes altres dones, van haver de mobilitzar-se: escriure cartes als diaris, fer pancartes i moltes altres coses per aconseguir que els homes votessin en referèndum que les seves co-ciutadanes tenien el dret a votar! Increïble!

Hanna, 18 anys.

Aquesta persona ha estat:

☐ Responsable ☐ Solidària ☐ Caritativa ☐ Justa

BO ★ Activitat 7. Els termes importen

Orientacions

S'aconsella llegir abans la definició dels conceptes. El DIEC defineix:

Caritat = Amor compassiu al proïsme.

Compassió = Pena que hom sent davant la desgràcia, les xacres, els defectes, etc., d'un altre.

Solidaritat = Entera comunitat d'interessos i responsabilitats.

Participar = Tenir, prendre, part en alguna cosa.

Responsable = Persona que ha de fer-se càrrec de les conseqüències d'una acció, d'un fet, que ha de donar-ne explicacions.

- Tenint en compte els casos anteriors omple el següent quadre:

	Sara	Jonatan	Oriol	La mare de la Hanna
Què causava l' exclusió de la/es persona/es?				
De qui era responsabilitat aquesta exclusió?				
Aquesta persona ha contribuït a incloure a una única persona o a tot un col·lectiu ?				
Aquesta persona ha contribuït a incloure aquesta persona un cop o per sempre ?				

- Relaciona cadascun dels conceptes amb cadascuna de les frases.

Responsabilitat	Actuo per assegurar i contribuir a que tots tinguem els mateixos drets i deures.
Solidaritat	Actuo perquè sóc conscient que les meves accions poden tenir conseqüències i excloure o incloure els altres.
Caritat	Actuo perquè tots formem part d'una mateixa comunitat i per tant tots tenim la responsabilitat de treballar pel bé de tota la comunitat.
Justícia	Actuo ajudant a les persones menys afavorides perquè em sap greu que es trobin així.

- Omple el següent quadre:

Qui ha de tenir en compte el ser...	Cadascú de nosaltres individualment	Cadascú de nosaltres com a membre de qualsevol grup de persones	Cadascú de nosaltres, de nosaltres com a societat i dels nostres representants polítics
Responsable			
Solidari			
Just			

- A la vida diària, posa un exemple de quan creus que hauries d'actuar de manera...

Responsable....

Solidària...

Justa....

2.3. Qui treballa per incloure?

Hem vist que tothom és important i que tothom ha de ser **responsable** d'aconseguir que ningú quedi exclòs. Però també hem vist, que la nostra responsabilitat és molt gran en alguns casos, però en d'altres és molt més compartida. En aquests casos en que no és suficient l'acció individual, sinó que també és necessària la **solidaritat i la justícia**, existeixen organismes, associacions i entitats que poden contribuir a la inclusió social.

B R Activitat 1. Donar veu als exclosos i denunciar l'exclusió.

Recursos

A internet es troben diferents recursos per treballar la Sindicatura de greuges i la Síndica de Greuges de Barcelona. Entre ells podem destacar:

- <http://www.sindic.cat/ca/page.asp?id=26> Vídeo que explica el Síndica de Greuges en 1 min
- <http://www.sindic.cat/ca/page.asp?id=119> Miniquest sobre el Síndic de Greuges
- <http://www.sindicadegreugesbcn.cat/ca/premsa1.php> Vídeo que explica la Sindicatura de Greuges de Barcelona

Algunes associacions i organismes públics destaquen la importància de denunciar l'exclusió d'algun o alguns col·lectius de persones.

Algunes d'aquestes institucions són públiques. Són organismes creats per canalitzar les queixes de les persones, per defensar els drets dels ciutadans i per tant, per intentar que ningú quedi exclòs. Les principals institucions d'aquests tipus són:

- La síndica de Greuges de Barcelona
(<http://www.sindicadegreugesbcn.cat/ca/index.php>)
- El síndic de Greuges de Catalunya (<http://www.sindic.cat/ca/page.asp?id=26>)
- El defensor del Pueblo d'Espanya
(<http://www.defensordelpueblo.es/es/index.html>)

- Trieu una d'aquestes institucions i ompliu el següent formulari sobre la institució:

Nom de la institució:

Nom del/de la actual síndic/a o defensor/a:

És una entitat útil per denunciar l'exclusió de les persones: ☐ Sí ☐ No

Com s'ha de fer per presentar una queixa?

Com denuncia el/la síndic o defensor les situacions d'exclusió?

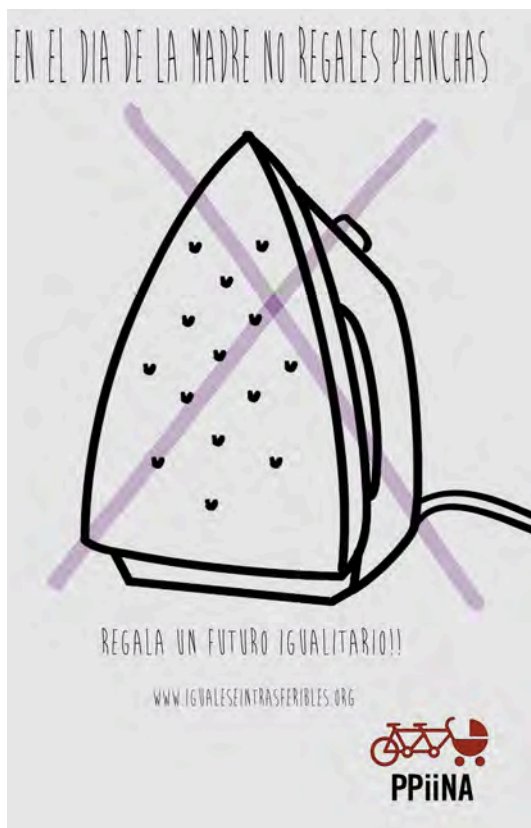
BR ★ Activitat 2. Denuncia!

Recursos

A internet es troben diferents informes de denuncia d'exclusió social realitzats per ONG's. Per exemple:

http://www.intermonoxfam.org/sites/default/files/documentos/files/Informe_IO_Crisis_d_igualdad_y_pobreza_300113_0.pdf

- Fixa't en les següents imatges i contesta les preguntes.

- Quines situació d'exclusió denuncien aquests cartells?
- Per què creus que aquestes organitzacions fan aquests cartells?
- Coneixeu cap campanya de denuncia? Compartiu-la amb els vostres companys.

A Activitat 3. Les entitats que treballen per la inclusió.

A Barcelona hi ha moltes entitats ciutadanes que treballen per eradicar l'exclusió d'un o varis col·lectius. Moltes d'aquestes entitats formen part de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva.

A continuació estudiarem un cas fictici i intentarem descobrir, com aquestes entitats podrien ajudar a una persona que se sent exclosa de la societat.

L'Íngrid té 45 anys i la Paquita, la seva mare, en té 70. Fa uns anys a la Paquita li van diagnosticar Alzheimer i des de llavors, l'Íngrid, que és filla única, s'ha fet càrrec de la mare.

Mentre el marit de l'Íngrid, el Jose, treballa en un concessionari venent cotxes, ella treballa a casa cuidant la Paquita. El Jose cobra uns 1500 euros, l'Íngrid no té sou. El Jose atenciona clients, està sobradament preparat per això. L'Íngrid neteja, alimenta i té cura de la seva mare, sense tenir molt clar si res del que fa l'ajuda. El Jose torna cada dia cansat a casa i, alguns dies, si les vendes han anat bé, està satisfet. L'Íngrid mai no deixa de treballar, perquè fins i tot a la nit, a vegades la Paquita s'aixeca desorientada. L'Íngrid tampoc està satisfeta, per molt que faci la Paquita no millora (això està clar!), i molts dies ni tant sols la reconeix.

Quan l'Íngrid intenta parlar amb el Jose sobre com se sent, el Jose no l'entén. Tot i que ho intenta, no l'entén. L'Íngrid sent que està totalment aïllada, exclosa de la societat, que la única cosa que fa és cuidar de la mare i tot i que l'estima amb bogeria, no en té prou.

- Parleu amb els companys i companyes sobre què es podria fer en casos així.

A Activitat 4. Incloure a l'Íngrid.

Consulteu la següent pàgina web <http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/xarxes.html>

En ella trobareu les xarxes que formen part de l'Acord Ciutadà per a una Barcelona Inclusiva. Aneu a la web, i seguiu les següents indicacions per respondre a les preguntes:

- Quina xarxa creieu que té com objectiu ajudar a l'Íngrid en la seva situació?
- Quin dels objectius d'aquesta xarxa es relaciona directament amb l'Íngrid?
- Visita el blog de la xarxa. Quines activitats creus que podrien interessar a l'Íngrid?
- Quina/es associació/ns creus que podria/en millorar la qualitat de vida de l'Íngrid i de la Paquita?
- Què poden fer aquesta/es associació/ns per elles?
- Creus que aquestes associacions, i el fet que l'Íngrid pugui accedir a elles pot contribuir a la seva inclusió?
- Creus que aquestes associacions, i el fet que l'Íngrid pugui accedir a elles és totalment suficient per a la seva inclusió? I si és que no, què més s'hauria de fer?

BO ★ Activitat 5. I la política?

Orientacions

En el cas que el professorat hagi optat per no treballar l'activitat anterior, aquesta activitat es pot treballar sense problemes. Tot i això, és necessari que el professorat expliqui al seu alumnat qui és l'Íngrid i en quina situació es troba.

Totes les persones tenim drets i també deures. Un dels nostres deures és precisament contribuir a una societat inclusiva. I un dels nostres drets és el dret a participar.

En democràcia, les persones poden decidir quins han de ser els drets i deures mitjançant la participació en política. Podem participar en política votant els nostres representants o encoratjant els representants a solucionar els problemes.

Encara que no tingueu 18 anys, vosaltres també podeu participar en política i “L'Audiència Pública” és una manera de fer-ho. “L'audiència pública als nois i les noies de Barcelona” és una manera de dialogar amb el vostre alcalde i de fer-li arribar propostes per contribuir a que Barcelona sigui una ciutat més justa i inclusiva.

Però tornant al cas de l'Íngrid... Si l'Íngrid considera que es troba en una situació injusta i que, per tant, s'hauria de fer o canviar alguna llei per modificar aquesta situació...

- Què pot fer l'Íngrid quan hi hagin eleccions? (Recorda que ella té 45 anys)

- Què pot fer l'Íngrid per intentar influir en els seus governants?

- Què pot fer l'Íngrid si els representants polítics no poden o no volen canviar la situació?

2.4. Incloure a casa, a l'escola, al barri i a la ciutat

B Activitat 1. Incloure a casa.

Penseu una situació quotidiana en la que a casa vostra alguna persona quedi exclosa. Per exemple, el vostre germà petit queda exclòs de poder triar què vol veure a la TV o el vostre avi queda exclòs quan tots us poseu amb els vostres ordinadors i tabletas. Escriviu un guió per representar en una breu obra de teatre aquesta situació d'exclusió a casa.

Títol:

Personatges:

Escenari:

Diàlegs:

B Activitat 2. Solucions contra l'exclusió a casa.

Selecciona una de les representacions dels vostres companys i responeu les preguntes sobre aquesta situació.

- Qui podria fer que la situació millorés?

- Què es podria fer perquè la situació millorés?

- La proposta de solució milloraria la situació actual o també situacions futures?

- La teva proposta és justa per a tothom?

A O Activitat 3. Incloure al teu centre educatiu.

Orientacions

Aquesta és una activitat que demana un temps considerable. Tot i això l'hem volgut incloure perquè entenem que és una activitat que pot contribuir a treballar diferents competències bàsiques al mateix temps que aporta coneixements claus.

Per grups, feu una petita investigació sobre la inclusió al teu centre educatiu. Feu una enquesta a unes 10 o 20 persones que estudiïn o treballin al centre. Podeu seguir el següent esquema:

Enquesta

Grup que fa la enquesta:

Edat de la persona enquestada:

a) Coneixes algun cas en que alguna persona queda exclosa a la vostra classe? (Per exemple, algun company amb qui ningú vol treballar en grup)

☐ Sí ☐ No

b) Quina creus que és la/es causa/es que fa que els altres l'excloguin?

☐ el seu gènere ☐ la seva edat ☐ el seu físic/cos

☐ la seva nacionalitat ☐ la seva cultura/llengua/religió ☐ la seva ètnia

☐ les seves notes ☐ la seva situació econòmica ☐ el seu caràcter

☐ Altres. Dir quina: _____.

c) Quina creus que és la/es conseqüència/es d'aquesta exclusió?

L'alumne no pot _____.

d) Coneixes algun cas en que alguna persona queda exclosa del vostre centre educatiu per algun motiu? (Per exemple, algun company que no pot fer educació física perquè va en cadira de rodes o no pot anar d'excursió perquè no ho pot pagar)

☐ Sí ☐ No

e) Quina creus que és la/es causa/es que fa que els altres l'excloguin?

☐ el seu gènere ☐ la seva edat ☐ el seu físic/cos

☐ la seva nacionalitat ☐ la seva cultura/llengua/religió ☐ la seva ètnia

☐ les seves notes ☐ la seva situació econòmica ☐ el seu caràcter

☐ Altres. Dir quina: _____.

f) Quina creus que és la/es conseqüència/es d'aquesta exclusió?

L'alumne no pot _____.

A Activitat 4. Analitzant dades

Analitzeu els vostres resultats utilitzant el següent esquema.

- La discriminació a les aules

Coneixes algun cas en que alguna persona queda exclosa a la vostra classe?		
Nombre d'alumnes que responen...		
Sí	No	No responen (NSNC)
Percentatge d'alumnes		
Sí (nombre de sí dividit pel nombre de respostes i multiplicat per 100)	No (nombre de no dividit pel nombre de respostes i multiplicat per 100)	NS/NC (nombre de nsnc dividit pel nombre de respostes i multiplicat per 100)

Tria un color per cadascuna de les respostes i omple el “formatget” tenint en compte els percentatges.

4

- ☐ Sí
- ☐ NO
- ☐ NSNC

Quina creus que és la causa/es?									
Nombre de respostes									
Gènere	Edat	Físic	Nacion alitat	Cultura	Ètnia	Notes	Econo mia	Caràcte r	Altres
Percentatge de respostes									
Gènere	Edat	Físic	Nacion alitat	Cultura	Ètnia	Notes	Econo mia	Caràct er	Altres

- ☐ GÈNERE
- ☐ EDAT
- ☐ FÍSIC
- ☐ NACIONALITAT
- ☐ CULTURA
- ☐ ÈTNIA
- ☐ NOTES
- ☐ SITUACIÓ ECONÒMICA
- ☐ CARÀCTER
- ☐ ALTRES
- ☐ NSNC

- Les principals conseqüències d'aquesta exclusió poden ser:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

- La discriminació al centre

Coneixes algun cas en que alguna persona queda exclosa a la vostre centre?		
Nombre d'alumnes que responen...		
Sí	No	No responen (NSNC)
Percentatge d'alumnes		
Sí (nombre de sí dividit pel nombre de respostes i multiplicat per 100)	No (nombre de no dividit pel nombre de respostes i multiplicat per 100)	NS/NC (nombre de nsnc dividit pel nombre de respostes i multiplicat per 100)

Tria un color per cadascuna de les respostes i omple el "formatget" tenint en compte els percentatges.

4

☐ Sí

☐ NO

☐ NSNC

Quina creus que és la causa/es?									
Nombre de respostes									
Gènere	Edat	Físic	Nacionalitat	Cultura	Ètnia	Notes	Economia	Caràcter	Altres
Percentatge de respostes									
Gènere	Edat	Físic	Nacionalitat	Cultura	Ètnia	Notes	Economia	Caràcter	Altres

- ☐ GÈNERE
- ☐ EDAT
- ☐ FÍSIC
- ☐ NACIONALITAT
- ☐ CULTURA
- ☐ ÈTNIA
- ☐ NOTES
- ☐ SITUACIÓ ECONÒMICA
- ☐ CARÀCTER
- ☐ ALTRES
- ☐ NSNC

- Les principals conseqüències d'aquesta exclusió poden ser:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

A Activitat 5. Proposant solucions.

- Feu un breu informe sobre les situacions d'exclusió al vostre centre. Esmenteu:

- Hi ha o no exclusió al vostre centre escolar?
- A on es produeix l'exclusió? Al centre o a les aules?
- Quines són les principals causes de l'exclusió?
- Quines són les principals conseqüències?

- Quina és la vostra responsabilitat en aquesta situació? Què podeu fer per no excloure aquestes persones? I per incloure-les?

- Quina és la responsabilitat de la direcció del vostre centre educatiu en aquesta situació? Com podeu fer-los-hi arribar les vostre demandes? Podeu utilitzar els vostres delegats o representants al consell escolar per fer-ho?

- Quina és la responsabilitat de les institucions públiques? Com podeu fer-los-hi arribar les vostre demandes?

Recordeu que anteriorment hem descrit algunes entitats ciutadanes o públiques (per exemple els síndics) que us poden ajudar a queixar-vos a les institucions públiques. Recordeu també que podeu dirigir-vos directament als vostres governants mitjançant accions com les Audiències Públiques.

A Activitat 6. Incloure al barri.

En la següent pàgina web trobareu un llistat de les entitats i serveis per a la inclusió social.

http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/cercador_d_entitats.html

Busqueu en aquest cercador les entitats del vostre districte i feu-ne un llistat.

Ajuntament de Barcelona Català Castellano

Acord Ciutadà
per una Barcelona Inclusiva

Què és l'Acord
Què fa l'Acord
Com s'organitza
Qui som
Qui en pot formar part

Xarxes d'acció
Espais de debat
Jornada Anual
Projectes de col·laboració
Declaracions
Estratègia compartida
Marc Estratègic

Notícies
Agenda Inclusiva
Butlletí
Documentació
Memòria anual
Galeria multimèdia
Cercador d'entitats
Taulell de les entitats
Enllaços

Àrea d'entitats
Contacte

Cercador d'entitats

Gestioneu les dades de la vostra entitat

Filtrar per nom:

Filtrar per destinari:

Filtrar per temàtica:

Filtrar per districte:

Filtrar per xarxa:

Mapa Satèl·lit

A R Activitat 7. Presentació d'Eduloc.

Recursos

L'Eduloc és un aplicatiu per dispositius mòbils. Podeu trobar molta informació a la mateixa web http://www.eduloc.net/ca_ES o exemples d'utilització a l'xtec (per exemple: http://apliense.xtec.cat/arc/sites/default/files/model%20nucli_9.pdf).

Què és Eduloc?

Una proposta que incorpora dispositius mòbils amb GPS per al treball en projectes sobre el territori.

Una eina que permet a professors, alumnes i famílies poder crear itineraris, escenaris i experiències basades en la localització.

Aneu a la pàgina web: http://www.eduloc.net/ca_ES/user/register i registreu-vos. És un portal educatiu totalment segur.

A continuació navegueu una mica per l'eina i intenteu entendre el funcionament.

A O Activitat 8. Informar-se sobre les entitats.

Orientacions

Aquesta activitat es pot treballar en diferents graus d'aprofundiment. Aquí es planteja realitzar gravacions radiofòniques, però es poden plantejar des de fer pòsters fins a sortides al carrer, entrevistes, etc..

Amb els grups que heu fet, busqueu informació sobre les entitats del vostre barri o districte que heu seleccionat. Com a mínim hauríeu de ser capaços d'omplir la següent fitxa sobre 4-5 entitats del vostre barri o districte:

Nom de l'entitat:

Adreça de l'entitat:

Pàgina web (si en té):

Correu electrònic de l'entitat:

Telèfon:

A qui s'adreça l'entitat?

Quin/s objectiu/s té?

Podeu ampliar aquesta fitxa amb tota la informació que creieu convenient de cadascuna de les entitats.

A Activitat 9. Anunciar les entitats

- Enregistreu un anunci de ràdio fictici per alguna de les entitats. Podeu ser tant creatius com vulguez. Podeu fer servir música, un text o les dues coses. Podeu fer un rap per explicar l'entitat o una petita ficció. Però és molt important que en l'anunci quedi clar el nom de l'entitat i els seus objectius.
- Per editar els arxius sonars podeu utilitzar programes com el *Free Sound Recorder* o *Audacity*.
- Obriu l'aplicació Eduloc a l'aula d'informàtica o amb els vostres companys a classe. Senyaleu els punts de les entitats i incorporeu-hi les falques publicitàries (els anuncis de ràdio) que heu fet per a cadascuna d'elles.
- Un cop finalitzat, obriu l'aplicatiu des d'un dispositiu mòbil i escolteu els anuncis que han fet els vostres companys sobre les entitats.

A B Activitat 10. Actuar per incloure a la ciutat.

Recursos

Els expedients que aquí es mostren han estat adaptats de la següent font:
<http://www.sindicadegreugesbcn.cat/pdf/informe/informe2012.pdf>.

En aquest informe hi consten altres casos que es podrien estudiar.

A continuació analitzarem una sèrie de casos reals, presentats per la Sindicatura de Greuges de Barcelona. Llegeix-los amb detall.

Adaptat dels EXPEDIENTS IL·LUSTRATIUS

Expedient núm. 450/2012.

Drets del llogater d'un **habitatge de protecció oficial** (HPO)

L'arrendatària (llogatera) d'un HPO de titularitat municipal va manifestar que va tenir un problema amb la caldera de calefacció, que va contactar amb el **Patronat Municipal de l'Habitatge** (PMH) el qual va substituir la caldera i pretenia incrementar-li el lloguer per aquest canvi. El cost de la renovació era de més de vuit cents euros. Això tindria efectes en el preu que pagava pel lloguer. El contracte de lloguer era de 2009 i hi deia "(...) seran a càrrec del llogater totes les reparacions que calguin realitzar en les instal·lacions de l'habitatge, així com els desperfectes que es puguin produir (...)". El PMH considerava que l'acumulador d'aigua calenta sanitària formava part de les instal·lacions i que el cost per la substitució de la caldera corresponia a la llogatera. La síndica va demanar informe al PMH i al Consorci de l'Habitatge. La Direcció de l'Ús d'un Habitatge Digne va informar que no s'havia d'augmentar el lloguer per la substitució de la caldera. La síndica va resoldre estimar la queixa, tot i que en el decurs del temps, el PMH, va rectificar i va anul·lar la repercussió de la despesa en el rebut de lloguer.

Sindicatura de Greuges de Barcelona. Informe 2012 al Consell Municipal. 200 anys de drets constitucionals de ciutadania

Adaptat dels EXPEDIENTS IL·LUSTRATIUS

Exped. núm. 761/12: atenció pel **Servei d'Inserció Social (SIS)**

El promotor de la queixa es mostra molest perquè des de que va presentar la primera queixa, la seva situació segueix igual. Exposa que el SIS no el va voler atendre, que no té plaça al menjador social i que segueix dormint al carrer. Així mateix, diu que va posar una reclamació al SIS el 23 de maig de 2012 de la qual no ha obtingut resposta.

Aquesta queixa després de demanar informació al SIS i de supervisar la seva actuació es va estimar (tenir en compte) en part perquè, encara que el SIS havia manifestat la voluntat d'atendre l'interessat, no s'havia resolt encara el problema actual i ell seguia sense cap prestació social bàsica garantida, cosa que l'està portant cap a l'exclusió social. Es va recomanar al SIS que dones una resposta a la reclamació presentada per l'interessat amb l'objectiu de reprendre de nou la intervenció social buscant altres estratègies d'intervenció a l'abast dels serveis socials.

Sindicatura de Greuges de Barcelona. Informe 2012 al Consell Municipal .200 anys de drets constitucionals de ciutadania

Adaptat dels EXPEDIENTS IL·LUSTRATIUS

Exped. núm. 546/12. Aplicació de l'Ordenança del civisme a persones immigrades sense autorització de treball.

El promotor de la queixa es trobava a Espanya en situació irregular. Manifestava que el retorn al seu país d'origen, Afganistan, suposaria l'obligació d'integrar-se a l'exèrcit, qüestió a la que feia objecció. Davant la impossibilitat de trobar recursos per sobreviure en la seva situació administrativa, es dedicava a la venda ambulant d'articles dirigits als turistes. Va ser sancionat 177 vegades des del 2008 per a l'autoria de venda ambulant i la col·laboració en l'autoria d'altres, acumulant un deute amb la hisenda municipal d'aproximadament 60.000€.

La Sindicatura, preocupada per aquesta situació per entendre que es tracta d'un assumpte d'una alta complexitat. Va demanar a l'ajuntament conèixer la finalitat d'aquelles multes a persones que es troben en una situació de vulnerabilitat i sobre si se'ls oferien alternatives en atenció a la seva situació personal. També es va interessar per conèixer l'eficàcia del procés de sanció.

La resposta municipal no va tenir en compte la referència a l'eficàcia del procediment i es va limitar a justificar l'actuació de la Guàrdia Urbana en l'aplicació de l'Ordenança de convivència i civisme. D'acord amb ells, que els agents assessoren i informen a les persones en situació de necessitat si aquestes ho sol·liciten.

La Síndica va estimar la queixa perquè quedava clara la manca d'eficàcia de l'Ordenança del civisme, ja que s'havia iniciat un elevat nombre d'expedients sancionadors sense que fos possible la seva finalització. Va demanar que es tanquessin els expedients en considerar que s'originaven en conductes generades per la situació de necessitat de l'infractor i que no constava quantificat el perjudici ocasionat a la convivència ciutadana a l'espai públic. Va recomanar a l'Ajuntament que es reforcessin les actuacions preventives per evitar les situacions de vulnerabilitat, especialment la dotació de recursos formatius ocupacionals becats que permetin canalitzar les necessitats de subsistència de les persones immigrants que no disposen de permís de treball.

Sindicatura de Greuges de Barcelona. Informe 2012 al Consell Municipal .200 anys de drets constitucionals de ciutadania

- Omple la següent taula amb informació procedent dels anteriors expedients.

	Expedient 1	Expedient 2	Expedient 3
Qui fa la queixa?			
De què es queixa?			
Quina és la causa última del problema?			
Quina és la conseqüència del problema?			
Quines altres entitats participen en el procés?			
Com es resol la queixa? Què aconsella la síndica?			

La persona: _____ podria fer ús dels següents recursos municipals:

1.

2.

3.

- Consideres que amb aquests recursos i amb l'ajuda de les entitats la persona deixaria de ser exclosa?

- Creus que les associacions i els serveis públics intenten solucionar les causes o les conseqüències de l'exclusió?

B ★ Activitat 12. I tu què hi pots fer per millorar la inclusió?

Tenint en compte el cas que has estudiat, la teva responsabilitat no és directa. Però sí que és la nostra responsabilitat ser solidaris i contribuir a una societat més justa. A més a més, com ja hem dit abans tots tenim el deure de contribuir a la inclusió i el dret de participar. Així que reflexiona una mica i planteja't:

- Quina/es és/són les conseqüències que aquesta persona estigui exclosa?

- Com podries contribuir a que aquesta persona no patís les conseqüències d'estar exclosa (per exemple, no tenir accés a una feina o a un habitatge)?

- En quina/es de la/es entitat/s que hem esmentat anteriorment creus que podries col·laborar per ajudar a millorar la situació d'aquesta persona?

B ★ Activitat 13. I tu què hi pots fer per eradicar l'exclusió?

- Quina és la causa inicial d'aquest problema?

- Qui són el/s responsable/s inicial/s d'aquest problema?

- Com pots contribuir a que el/s responsable/s de l'exclusió deixin de provocar-la?

- Per què creus que avui en dia parlem de “problemes locals, causes globals”?

- Per grups, informeu-vos sobre una de les següents organitzacions. Heu d'investigar quina és la tasca que fan per lluitar contra les causes de l'exclusió i de quina manera vosaltres podríeu col·laborar en aquesta tasca.

<http://www.un.org/es/>

<http://www.unicef.es/>

□

<http://www.es.amnesty.org/index.php>

<http://www.intermonoxfam.org/>

2.5. Quina proposta fem d'actuació al nostre barri per a la inclusió social?

★ Al primer bloc, a l'activitat 1.7. (Què sabem del nostre barri i de les situacions d'exclusió i d'inclusió social?), us proposàvem fer una anàlisi de la situació del vostre barri sobre les situacions d'exclusió que es donaven i sobre el treball a favor de la inclusió que es fan. Ara us proposem fer una segona part d'aquest treball.

En grup feu una proposta d'actuació per a la inclusió social que pugui ajudar d'alguna manera a millorar la situació d'algunes persones o d'algun col·lectiu desfavorit o que pateixi desigualtats.

A) En primer lloc decideu l'àmbit d'actuació:

- 1) **L'àmbit econòmic.** La manca de recursos i la pobresa.
- 2) **L'àmbit laboral.** L'atur i les condicions laborals.
- 3) **L'àmbit formatiu.** Un nivell educatiu baix o analfabetisme.
- 4) **L'àmbit cultural.** Manca d'accés a la cultura dominant.
- 5) **L'àmbit de la salut.** Vellesa fràgil, dependència, discapacitats...
- 6) **L'àmbit relacional.** Manca de xarxes familiars o socials.
- 7) **L'àmbit polític.** No participació democràtica o associacionisme.
- 8) **L'àmbit residencial.** Sense habitatge o habitatges degradats.

B) Després cal pensar si hem de buscar ajuda de les entitats públiques o de col·laborar amb alguna entitat del tercer sector.

C) Finalment, cal decidir quina responsabilitat tindrem nosaltres, quin compromís agafem, quan temps i esforços dedicarem... Si farem una acció directa o crearem alguna mena de material, pàgina web, recursos, etc., que puguin ser útils.

2.6. Conclusions del segon bloc

En aquest apartat recordarem el que hem treballat a l'àmbit 2 i recollirem algunes conclusions per redactar al final del dossier el Manifest que llegirem en l'Audiència pública.

Apartats	Què hem après?	Preguntes claus	
2.1. Què vol dir participar?		<i>Què vol dir participar per incloure?</i>	<i>Tota participació té com objectiu la inclusió?</i>
2.2. Responsabilitat, caritat, solidaritat o justícia?		Sóc responsable de l'exclusió d'algunes persones?	Vull una societat caritativa, solidària o justa?

2.3. Qui treballa per incloure?		Quin tipus d'entitats treballen per a la inclusió?	Quines activitats duen a terme aquestes entitats?
2.4. Com podem actuar per incloure a casa, a l'escola, al barri i a la ciutat?		Quins processos d'exclusió són responsabilitat directa meva? Què puc fer-hi?	Quines processos d'exclusió són responsabilitat indirecta meva? Què puc fer-hi?
2.5. Quina proposta fem d'actuació al nostre barri per a la inclusió social		<i>Com hem concretat la proposta? En quin àmbit? Quin tipus de persones?</i>	<i>Amb qui o qui pot col·laborar?</i>

3. Activitat de síntesi final

Com ens comprometem i què demanem a la ciutadania i als nostres representants? El Manifest per una ciutat educadora i inclusiva

Cal fer una síntesi de les conclusions de cada bloc d'activitats per redactar el Manifest final per a l'Audiència Pública. Feu el treball en grup i, després, cada grup comentarà algun dels apartats a la resta de la classe.

Què hem après?
Què podríem fer nosaltres per la inclusió?

Què podem demanar a altres persones del barri o a les entitats?

Què podem demanar a l'Ajuntament?

[illegible]

Com m'imagino el futur?

[illegible]

Algunes obres de referència

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2009). *Ciutats i Govern locals units. Per un món de ciutats inclusives*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2012). *Acord ciutadà per una Barcelona Inclusiva. L'espai de trobada entre el govern de la ciutat i la societat civil per la inclusió social. Memòria d'activitats 2012*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
www.bcn.cat/barcelonainclusiva

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2013). *Pla per a la Inclusió Social de Barcelona 2012-2015*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

ALONSO, R. (2010). Els nous rostres de la pobresa a Catalunya, *Dossiers del Tercer Sector*, núm. 3, Taula del Tercer Sector, octubre.

ATKINSON, A.B., CANTILLON, B., MARLIER, E. AND NOLAN, B. (2002). *Social Indicators. The EU and Social Inclusion*. Oxford: Oxford University Press.

BENACH, J.; MUNTANER, C. (2005). *Aprender a mirar la salud. Cómo la desigualdad social daña nuestra salud*. Barcelona: Viejo Topo.

COMISIÓN EUROPEA (2003). *Informe conjunto sobre la inclusión social en el que se resumen los resultados del examen de los planes nacionales de acción en favor de la inclusión social (2003-2005)*. Bruselas: Comisión Europea.

COMISIÓN EUROPEA (2010). Europa 2020. *Una Estrategia para un crecimiento inteligente, sostenible e integrador*. Bruselas: Unión Europea.

CREU ROJA (2011). Observatori de Vulnerabilitat de la Creu Roja de Catalunya. L'impacte de la crisi en la infància i les famílies. Barcelona, juliol.

EUROPEAN COMMISSION (2010). *Joint Report on Social Protection and Social Inclusion*. Directorate General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities Units E2 and E4. Brussels: European Union.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2012). *Pacte per a la lluita contra la pobresa a Catalunya*. Departament de Benestar Social i Família. Document de Bases, setembre.

GODÀS, X.; GOMÀ, R. (2008). Barcelona: la política de inclusión social en el marco de redes de acción. Fleury, S.; Subirats, J.; Blanco, I. (2008). *Respuestas locales a inseguridades globales*. Barcelona: Fundació CIDOB-Ed. Bellaterra, 285- 303.

IGOP (2003). *Un paso más hacia la inclusión social. Generación de conocimiento, políticas y prácticas para la inclusión social*. Madrid: Plataforma de ONG de Acción Social.

KARSZ, S. (coord.) (2004). *La exclusión: bordeando sus fronteras. Definiciones y matices*. Barcelona: Gedisa.

MARÍ-KLOSE, P; MARÍ-KLOSE, M. (2012). *Crisi i pobresa infantil a Catalunya*. DOCS Infància a Catalunya. Barcelona: UNICEF. Comitè Catalunya.

SANTISTEBAN, A. (2008). La educación para la ciudadanía económica: comprender para actuar, *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, 68, 16-25.

SANTISTEBAN, A.; SANT, E.; COSTA, D. (2012). Muros en el mundo, límites y fronteras. En Pagès, J.; Santisteban, A. (coord.). *Educación para la ciudadanía*. Madrid: Wolters Kluwer. Guías para Educación Secundaria Obligatoria.

SEN, AMARTYA K. (2000) Social exclusion: concept, application, and scrutiny Office of Environment and Social Development Asian Development Bank.

SUBIRATS, J. (dir.) (2004). *Pobresa i exclusió social. Una anàlisi de la realitat espanyola i europea*. Barcelona: Fundació La Caixa.

SUBIRATS, J. (dir.) (2010). *Ciudadania i inclusió social. El tercer Sector i les polítiques públiques d'acció social*. Barcelona: Institut de Govern i Polítiques Públiques de la Universitat Autònoma de Barcelona. Fundació Catalana de l'Esplai.

TEZANOS, J. F. (ed.) (1999). *Tendencias en desigualdad y exclusión social*. Madrid: Sistema.

WILKINSON, R. (2000). *Las desigualdades perjudican. Jerarquías, salud y evolución humana*. Barcelona: Crítica.